

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
15027940	IES As Insuas	Muros	2023/2024

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación secundaria obrigatoria	Lingua castelá e literatura	3º ESO	3	105

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	4
3.1. Relación de unidades didácticas	6
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	10
4.1. Concrecións metodolóxicas	45
4.2. Materiais e recursos didácticos	52
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	54
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	55
5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes	57
6. Medidas de atención á diversidade	58
7.1. Concreción dos elementos transversais	62
7.2. Actividades complementarias	63
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente cos seus indicadores de logro	65
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	67
9. Outros apartados	67

1. Introducción

O currículo da Educación Secundaria Obrigatoria pretende garantir unha formación adecuada e integral, que se centre no desenvolvemento das competencias e que sexa equilibrada, porque incorpora na súa xusta medida compoñentes formativos asociados á comunicación, á formación artística, ás humanidades, ás ciencias, á tecnoloxía e á actividade física. Unha das finalidades da Educación Secundaria Obrigatoria consiste en lograr que as alumnas e os alumnos adquiren os elementos básicos da cultura, especialmente nos seus aspectos humanístico e artístico, científico-tecnolóxico e motor.

O eixe do currículo da materia de Lingua Castelá e Literatura constitúeno as competencias relacionadas coa interacción oral, escrita e audiovisual adecuadas nos distintos ámbitos e contextos e en función de diferentes propósitos comunicativos, así como co fomento do hábito lector, da interpretación de textos literarios e non literarios (académicos, sociais e propios da vida cotiá) e da apropiación dun patrimonio cultural. A reflexión explícita sobre o funcionamento da lingua proporciona a ferramenta necesaria para desenvolver a conciencia lingüística e mellorar os procesos de expresión, comprensión e recepción crítica de textos de diferentes ámbitos.

Os obxectivos da materia de Lingua Castelá e Literatura na Educación Secundaria Obrigatoria supoñen unha progresión con respecto aos acadados na Educación Primaria, dos que haberá que partir nesta nova etapa, para pasar dun acompañamento guiado a outro progresivamente autónomo. Esta evolución supón, alén diso, unha maior diversidade e complexidade das prácticas discursivas. Agora a atención céntrase no uso da lingua nos ámbitos educativo e social, subliñase o papel das convencións literarias e do contexto histórico na comprensión dos textos literarios e outórgaselle un papel máis relevante á reflexión sobre o funcionamento da lingua e os seus usos.

Na Educación Secundaria Obrigatoria, a materia de Lingua Castelá e Literatura ten como obxectivo o desenvolvemento da competencia comunicativa do alumnado nas súas vertentes pragmática, lingüística, sociolingüística e literaria. Debe achegar as ferramentas e os coñecementos que articulan os procesos de comprensión e expresión oral e escrita para desenvolverse con éxito en calquera situación comunicativa. O enfoque comunicativo centrado no uso funcional da linguaxe reside na aprendizaxe das destrezas discursivas en diversos ámbitos: o das relacións persoais, o académico, o social e o dos medios de comunicación, cuxo dominio require procedementos e coñecementos explícitos, tanto dos elementos formais, como das normas sociolingüísticas que presiden os intercambios.

A reflexión literaria a través da lectura, a comprensión e interpretación de textos significativos da literatura española e da literatura xuvenil favorece o coñecemento das posibilidades expresivas da lingua, desenvolve a capacidade crítica e creativa dos/as estudantes, dálles acceso ao coñecemento doutras épocas e culturas, e enfróntaos a situacións que enriquecen a súa experiencia do mundo e favorecen o coñecemento de si mesmos.

O primeiro dos obxectivos da materia oríéntase cara o recoñecemento da diversidade lingüística e dialectal da nosa contorna, de España e do mundo, co propósito de favorecer actitudes de aprecio á devandita diversidade, de combater prexuízos e estereotipos lingüísticos e de estimular a reflexión interlingüística. Un segundo grupo de obxectivos refírese á produción, comprensión e interacción oral e escrita, incorporando as formas de comunicación mediadas pola tecnoloxía e atendendo aos diferentes ámbitos de comunicación: persoal, educativo, social e profesional. Así, os obxectivos segundo e terceiro relaciónanse coa comunicación oral; o cuarto, coa comprensión lectora e o quinto, coa expresión escrita. A aprendizaxe da lectura estivo durante séculos vinculada de maneira case exclusiva coa lectura literaria, aínda que hai décadas que os enfoques comunicativos subliñan a necesidade de ensinar a ler todo tipo de textos, con diferentes propósitos de lectura. Por outra banda, saber ler hoxe implica tamén navegar e buscar na Rede, seleccionar a información fiable, elaborala e integrala en esquemas propios coa finalidade de transformala en coñecemento. En resposta a iso, o obxectivo sexto pon o foco na alfabetización mediática e informacional, mentres que o sétimo e o oitavo se reservan para a lectura literaria, tanto autónoma coma guiada, na aula. O obxectivo noveno atende á reflexión sobre a lingua e os seus usos, en canto que o décimo, relativo á ética da comunicación, é transversal a todas eles.

Os criterios de avaliación e os contidos organízanse en cinco bloques. O primeiro, «As linguas e os seus falantes», correspóndese de maneira directa co obxectivo de apreciar a diversidade lingüística do mundo a partir do recoñecemento das linguas do alumnado e da realidade plurilingüe e pluricultural de España para favorecer a reflexión interlingüística e valorar a diversidade como fonte de riqueza cultural. O segundo e o terceiro, relativos á comunicación, integran os contidos implicados na comunicación oral e escrita e na alfabetización informacional,

audiovisual e mediática, vertebrados arredor da realización de tarefas de produción, revisión e edición de textos propios, xunto coa recepción, interpretación e análise crítica de textos alleos. O cuarto bloque, «Educación literaria», recolle as experiencias e os contidos necesarios para consolidar o hábito lector, conformar unha identidade lectora progresivamente autónoma, desenvolver habilidades de interpretación de textos literarios impresos e dixitais e coñecer algunhas obras relevantes da literatura española e universal, estimulando á vez a escritura creativa con intención literaria e aproximándose a prácticas culturais emerxentes. O quinto bloque, «Reflexión sobre a lingua», propón a construción guiada de conclusións sobre o sistema lingüístico, usando para iso a metalinguaxe específica e integrando os niveis morfosintáctico, semántico e pragmático no estudo das formas lingüísticas.

Os cinco bloques de contido establecidos para esta etapa aparecen concretados nesta proposta didáctica para 3º de ESO nas seguintes unidades didácticas:

1. As linguas están en contacto.
2. A comunicación: resolvendo conflitos.
3. O texto: as propiedades textuais.
4. Investigando as escritoras dos Séculos de Ouro.
5. A literatura ata o século XV.
6. A literatura no Renacemento.
7. A literatura no Barroco.
8. As palabras.
9. Os sintagmas. A oración simple.

Intentamos vertebrar a programación didáctica e o traballo na aula arredor dun conxunto de situacións de aprendizaxe contextualizadas, significativas e relevantes para que, ao termo de cada curso, consiga traballar de maneira proporcionada todos os contidos incluídos no currículo.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Describir e apreciar a diversidade lingüística do mundo a partir do recoñecemento das linguas do alumnado e da realidade plurilingüe e pluricultural de España, analizando a orixe e o desenvolvemento sociohistórico das súas linguas e as características das principais variedades dialectais do español, para favorecer a reflexión interlingüística, combater os estereotipos e prexuízos lingüísticos e valorar esta diversidade como fonte de riqueza cultural.	1-5	2-3				1-2		1-3
OBX2 - Comprender e interpretar textos orais e multimodais recollendo o sentido xeral e a información máis relevante, identificando o punto de vista e a intención do emisor e valorando a súa fiabilidade, a súa forma e o seu contido, para construír coñecemento, formarse unha opinión e ampliar as posibilidades de gozo e de lecer.	2	2	1	2-3	4	3		

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX3 - Producir textos orais e multimodais con coherencia e fluidez e co rexistro adecuado atendendo ás convencións propias dos diferentes xéneros discursivos e participar en interaccións orais cunha actitude cooperativa e respectuosa, tanto para construír coñecemento e establecer vínculos persoais coma para intervir de maneira activa e informada en diferentes contextos sociais.	1-3-5	2	1	2-3		2	1	
OBX4 - Comprender, interpretar e valorar textos escritos, con sentido crítico e diferentes propósitos de lectura, recoñecendo o sentido global e as ideas principais e secundarias, identificando a intención do emisor, reflexionando sobre o contido e a forma e avaliando a súa calidade e fiabilidade para dar resposta a necesidades e intereses comunicativos diversos e para construír coñecemento.	2-3-5	2	4	1	4	3		
OBX5 - Producir textos escritos e multimodais coherentes, cohesionados, adecuados e correctos atendendo ás convencións propias do xénero discursivo elixido, para construír coñecemento e para dar resposta de maneira informada, eficaz e creativa a demandas comunicativas concretas.	1-3-5		1	2-3	5	2		
OBX6 - Seleccionar e contrastar información procedente de diferentes fontes de maneira progresivamente autónoma, avaliando a súa fiabilidade e pertinencia en función dos obxectivos de lectura e evitando os riscos de manipulación e desinformación e integrala e transformala en coñecemento para comunicala desde un punto de vista crítico e persoal e, ao mesmo tempo, respectuoso coa propiedade intelectual.	3			1-2-3-4	4	2	3	
OBX7 - Seleccionar e ler de maneira autónoma obras diversas como fonte de pracer e coñecemento, configurando un itinerario lector que evolucione en canto á diversidade, complexidade e calidade das obras e compartir experiencias de lectura para construír a propia identidade lectora e gozar da dimensión social da lectura.	1-4			3	1			1-2-3
OBX8 - Ler, interpretar e valorar obras ou fragmentos literarios do patrimonio nacional e universal, utilizando unha metalinguaxe específica e mobilizando a experiencia biográfica e os coñecementos literarios e culturais que permiten establecer vínculos entre textos diversos e con outras manifestacións artísticas, para conformar un mapa cultural, ampliar as posibilidades de gozo da literatura e crear textos de intención literaria.	1-4					1		1-2-3-4

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX9 - Mobilizar o coñecemento sobre a estrutura da lingua e os seus usos e reflexionar de maneira progresivamente autónoma sobre as eleccións lingüísticas e discursivas, coa terminoloxía adecuada, para desenvolver a conciencia lingüística, aumentar o repertorio comunicativo e mellorar as destrezas tanto de produción oral e escrita coma de recepción crítica.	1-2	2	1-2		5			
OBX10 - Pór as propias prácticas comunicativas ao servizo da convivencia democrática, da resolución dialogada dos conflitos e da igualdade de dereitos de todas as persoas, utilizando unha linguaxe non discriminatória e desterrando os abusos de poder a través da palabra para favorecer un uso non só eficaz, senón tamén ético e democrático, da linguaxe.	1-5	3		3	3	1-2-3		

Descrición:

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	As linguas están en contacto.	As linguas de España. As variedades dialectais do español. As linguas en contacto: o bilingüismo y diglosia. Audición e análise de distintos textos orais representativos das variedades lingüísticas de España. Orixe e evolución da Lingua Castelá: a organización do léxico do español: palabras patrimoniais, cultismos e extranxerismos. Audición, análise e identificación das características das variedades dialectais da lingua castelá en mensaxes orais e escritas. A escoita e análise de mensaxes orais en distintas variedades da lingua castelá permite a reflexión sobre os prexuízos lingüísticos. Investigación e análise dos intercambios lingüísticos entre o alumnado e na contorna máis próxima: identificación de casos de bilingüismo e diglosia. Realización dunha exposición oral en grupo sobre as variedades dialectais da lingua castelá a partir de textos, orais e escritos, reais.	10	5	X	X	X
2	A comunicación: resolvendo conflitos.	A comunicación: a comunicación verbal e/ou lingüística e comunicación non verbal.	10	10	X	X	X

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
2		As función da linguaxe. Linguaxe e lingua. A linguaxe inclusiva. Identificación dos elementos da comunicación en textos orais e escritos de distintos ámbitos, tanto en textos literarios como non literarios. Análise e reflexión sobre o uso da lingua, sobre as normas gramaticais, para identificar casos de linguaxe non inclusiva, a través da lectura e escoita atenta de modalidades discursivas distintas. Realización de diálogos, conversacións e presentacións orais, respetando as intervencións dos/as demais así como as súas producións orais. Posta en práctica das normas sociais na comunicación oral: o expresión de ideas e opinións e o respecto hacia as opinións e ideas dos/as outros/as. Escoita atenta e respetuosa das intervencións orais dos demais na aula.	10	10	X	X	X
3	O texto: as propiedades textuais.	O texto e as propiedades textuais: adecuación, coherencia e cohesión. Lectura, escoita e análise de textos pertencentes a diferentes modalidades discursivas (narrativas, descritivas, dialogadas, expositivas, argumentativas), tanto literarios como non literarios. Composición de textos escritos adecuados, coherentes e cohesionados tanto do ámbito educativo, social e personal, aplicando correctamente as normas ortográficas, os signos de puntuación e as normas gramaticais. Elaboración dun audiorrelato (audio e relato) a partir da lectura dunha noticia sobre un naufraxio ocorrido nas proximidades de Muros ou a un barco do porto de Muros, introducindo diferentes tipos de texto (narrativo, descritivo e diálogo) aplicando correctamente as normas ortográficas e gramaticais.	10	10	X	X	X
4	Investigando as escritoras dos Séculos de Ouro.	O texto expositivo: a exposición divulgativa e especializada. Lectura, análise e creación de textos expositivos. Elaboración dun traballo de investigación en grupo sobre as escritoras dos Séculos de Ouro: composición dun texto expositivo coherente, cohesionado e adecuado, empregando diferentes fontes de información, sendo capaces de ler, analizar, contrastar e seleccionar os datos obtidos e/ou localizados desde unha perspectiva crítica. Planificar, organizar e participar nunha exposición oral en equipo, chegando a acordos comúns a través do diálogo, da	10	10		X	

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
4	Investigando as escritoras dos Séculos de Ouro.	escoita e do respecto. Elaboración de vídeos-documentais sobre as escritoras dos Séculos de Ouro. Reflexión e aplicación das normas ortográficas e dos signos de puntuación na composición de textos. Revisión dos textos de elaboración propia, de borradores, sendo conscientes das normas ortográficas e dos signos de puntuación, tomando decisión sobre os cambios a partir da reflexión lingüística.	10	10		X	
5	A Literatura ata o século XV.	A Idade Media literaria. Breve contexto socio-cultural e características xerais. Lectura, análise e valoración crítica de textos literarios de la Edad Media. A poesía medieval. A lírica popular (jarchas, villancicos e romances) e a la lírica culta. O mester de juglaría e o mester de clerecía. O Mio Cid. Los milagros de nuestra señora de Gonzalo de Berceo. El libro de Buen Amor de Juan Ruiz. Las Coplas a la muerte de su padre de Jorge Manrique. A prosa medieval. El Conde Lucanor de Don Juan Manuel. Alfonso X e a la Escola de Traductores de Toledo. O teatro medieval. La Celestina. Lectura, análise, reflexión e interpretación de textos literarios da Idade Media: realización de comentarios de texto guiados. Realización de lecturas expresivas de textos narrativos e poéticos e dramatización de textos teatrais. Lectura de Capitanes intrépidos de Kypling: creación en grupo, dunha entrevista dramatizada, interpretando a tres personaxes do ¿Aquí estamos¿, creación dun glosario de termos do mar.	10	15	X		
6	A literatura no Renacemento.	O Renacemento literario. Lectura, análise e valoración crítica de textos renacentistas. A poesía renacentista: rasgos, métrica e xéneros. Garcilaso de la Vega. La poesía ascética e mística. Lectura, análise e recitación de poemas renacentistas. Elaboración de composicións poéticas a partir de textos modelo. A prosa renacentista: realista e idealista. El Lazarillo de Tormes. Lectura, análise, reflexión e interpretación de textos literarios do Renacemento: realización de comentarios de texto guiados. Realización de lecturas expresivas de textos narrativos e poéticos e dramatización de textos teatrais. Lectura do libro O Lazarillo de Tormes e realización	10	15		X	

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
6	A literatura no Renacemento.	dun vídeo ¿Lázaro instagramer: as emocións e sentimentos de Lázaro?, tarefa na cal o alumnado adopta o rol de Lázaro e presenta as súas emocións e os seus sentimentos vividos como criado de diferentes amos en instagram. . Reflexión e aplicación das normas ortográficas e dos signos de puntuación na composición de textos literarios.	10	15		X	
7	A literatura no Barroco	O Barroco. Contexto histórico, social e cultural. Lectura, análise e valoración crítica de textos literarios barrocos. A poesía barroca: características, métrica e xéneros. Lope de Vega. Luis de Góngora. Francisco de Quevedo. A prosa barroca. Francisco de Quevedo. El Quijote de Miguel de Cervantes. O teatro barroco. Lope de Vega. Calderón de la Barca. Tirso de Molina. Lectura, análise, reflexión e interpretación de textos literarios do Barroco: realización de comentarios de texto guiados. Realización de lecturas expresivas de textos narrativos e poéticos e dramatización de textos teatrais. Lectura dos libros Tuerto, maldito e enamorado de Rosa Huertas. Realización dunha dramatización de El caballero de Olmedo de Lope de Vega. Reflexión e aplicación das normas ortográficas e dos signos de puntuación na composición de textos literarios. Revisión dos textos de elaboración propia, tomando decisión sobre os cambios a partir da reflexión lingüística.	10	15			X
8	As palabras.	A palabra: significado e sifniciante. As categorías gramaticais variables e invariables. Identificación, análise e utilización das categorías gramaticais nos textos. A formación de palabras: palabras simples, derivadas, compostas e parasintéticas. Os prefixos e os sufixos na formación de palabras. Reflexión sobre a lingua na composición de textos, identificando os cambios de significado das palabras en función do contexto. Repaso das regras xerais de acentuación. Acentuación de diptongos, triptongos e hiatos. A tilde diacrítica e a acentuación de palabras compostas. Reflexión e aplicación das normas ortográficas e dos signos de puntuación.	15	10	X	X	X
9	Os sintagmas. A oración simple.	Compoñentes e funcións dos sintagmas: nominal, verbal, adxetival, adverbial e	15	15	X	X	X

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
9	Os sintagmas. A oración simple.	preposicional. Recoñecemento, identificación e explicación do uso dos distintos sintagmas. Recoñecemento dos elementos constitutivos da oración simple: suxeito e predicado (nominal e verbal). Os complementos do núcleo do predicado. Recoñecemento, identificación, explicación e análise sintáctica da oración simple. Clasificación da oración simple según a natureza do predicado e a modalidade del hablante. As oracións impersoais.	15	15	X	X	X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	As linguas están en contacto.	5

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Recoñecer e valorar as linguas oficiais de España e as variedades dialectais do español, con atención especial ao galego e ao castelán, a partir da explicación da súa orixe e do seu desenvolvemento histórico e sociolingüístico, cotexando aspectos lingüísticos e discursivos das distintas linguas, así como os trazos dos dialectos do español, diferenciándoos dos trazos sociolectais e de rexistro, en manifestacións orais, escritas e multimodais.	Recoñecer e valorar as linguas oficiais de España e as variedades dialectais do español, con atención especial ao galego e ao castelán, a partir da explicación da súa orixe e do seu desenvolvemento histórico e sociolingüístico.	PE	75
CA1.2 - Identificar e cuestionar prexuizos e estereotipos lingüísticos adoptando unha actitude de respecto e valoración da riqueza cultural, lingüística e dialectal, a partir da análise da diversidade lingüística na contorna social próxima e da exploración e reflexión próxima aos fenómenos do contacto entre linguas e da indagación dos dereitos lingüísticos individuais e colectivos.	Identificar e cuestionar prexuizos e estereotipos lingüísticos adoptando unha actitude de respecto e valoración da riqueza cultural, lingüística e dialectal, a partir da análise da diversidade lingüística na contorna social próxima.		
CA1.3 - Identificar e evitar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe, partindo da reflexión e da análise dos elementos lingüísticos, textuais e discursivos utilizados, así como dos elementos non verbais da comunicación.	Identificar e evitar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe, partindo dos coñecementos adquiridos na aula.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.6 - Elaborar traballos de investigación de maneira progresivamente autónoma en diferentes soportes sobre diversos temas de interese académico, persoal ou social partindo da información seleccionada.	Elaborar traballos de investigación de maneira progresivamente autónoma, seguindo as pautas da docente, en diferentes soportes sobre diversos temas de interese, partindo da información seleccionada.		
CA3.1 - Realizar exposicións orais de certa extensión e complexidade con diferente grao de planificación sobre temas de interese persoal, social, educativo e profesional axustándose ás convencións propias dos diversos xéneros discursivos, con fluidez, coherencia e cohesión e co rexistro adecuado en diferentes soportes, utilizando de maneira eficaz recursos verbais e non verbais.	Realizar .exposicións orais, seguindo as pautas dadas pola docente, con diferente grao de planificación sobre difrentes temas, axustándose ás convencións propias dos xéneros discursivos, creando textos orais adecuados, coherente e cohesionados e empregando a linguaxe verbal e non verbal.	TI	25

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Análise da propia biografía lingüística propia e da diversidade lingüística do centro e mais da localidade. - Desenvolvemento sociohistórico das linguas de España. - Desenvolvemento da reflexión interlingüística. - Exploración e cuestionamento de prexuizos e estereotipos lingüísticos. Os fenómenos do contacto entre linguas: bilingüismo, préstamos, interferencias. Diglosia lingüística e diglosia dialectal. - Indagación arredor dos dereitos lingüísticos e mais da súa expresión nas leis e declaracións institucionais. - Xéneros discursivos desde o punto de vista da produción de textos orais, escritos e multimodais. <ul style="list-style-type: none"> Creación de secuencias textuais, con especial atención ás expositivas. - Procesos de produción de textos orais, escritos e multimodais. <ul style="list-style-type: none"> Interacción oral e escrita de carácter informal e formal. Cooperación conversacional e cortesía lingüística. escoita activa, asertividade e resolución dialogada dos conflitos. Produción escrita: planificación, redacción, revisión e edición en diferentes soportes. Corrección gramatical e ortográfica. Propiedade léxica. Usos da escritura para a organización do pensamento: toma de notas, esquemas, mapas conceptuais, definicións, resumos etc. Alfabetización mediática e informacional: reorganización e síntese da información en esquemas propios e transformación en coñecemento; comunicación e difusión de maneira creativa e respectuosa coa propiedade intelectual. Utilización de plataformas virtuais e recursos na Rede para a realización de proxectos escolares. - Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais. <ul style="list-style-type: none"> A expresión da subxectividade en textos de carácter expositivo. Uso das variacións das formas deícticas (fórmulas de confianza e cortesía) en relación coas situacións de comunicación. Mecanismos de cohesión. Emprego de conectores textuais distributivos, de orde, contraste e explicación. Mecanismos de referencia interna, gramaticais e léxicos (nominalizacións e hiperónimos de significado abstracto). Utilización dos signos de puntuación como mecanismo organizador do texto escrito. A súa relación co significado.

UD	Título da UD	Duración
2	A comunicación: resolvendo conflitos.	10

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Identificar e evitar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe, partindo da reflexión e da análise dos elementos lingüísticos, textuais e discursivos utilizados, así como dos elementos non verbais da comunicación.	Identificar e evitar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe, partindo dos coñecementos adquiridos na aula.	PE	60
CA2.1 - Comprender o sentido global, a estrutura, a información máis relevante en función das necesidades comunicativas e a intención do emisor en textos orais e multimodais de certa complexidade de diferentes ámbitos, analizando a interacción entre os diferentes códigos.	Comprender o sentido global, a estrutura, a información máis relevante en función das necesidades comunicativas e a intención do emisor en textos orais e multimodais sinxelos de diferentes ámbitos, analizando a interacción entre os diferentes códigos.		
CA2.2 - Valorar a forma e o contido de textos orais e multimodais de certa complexidade, avaliando a súa calidade, fiabilidade e eficacia e a idoneidade da canle utilizada.	Valorar a forma e o contido de textos orais e multimodais sinxelos, avaliando a súa calidade, fiabilidade e eficacia e a idoneidade da canle utilizada.		
CA2.7 - Identificar e solucionar algúns problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Identificar e solucionar algúns problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso e seguindo as orientacións dadas pola docente.		
CA2.8 - Explicar e argumentar a interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.	Facer explicacións sinxelas das interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.		
CA2.9 - Identificar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe partindo da reflexión e da análise dos elementos lingüísticos, textuais e discursivos utilizados, así como dos elementos non verbais da comunicación.	Identificar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe seguindo as pautas dadas pola docente e poñendo en práctica os seus coñecementos lingüísticos, textuais, discursivos e non verbais.		
CA5.3 - Explicar e argumentar a interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.	Facer explicacións sinxelas da interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.4 - Utilizar estratexias para a resolución dialogada dos conflitos procurando os consensos, tanto no ámbito persoal coma educativo e social.	Utilizar estratexias para a resolución dialogada dos conflitos procurando os consensos, tanto no ámbito persoal coma educativo e social.	TI	40
CA3.2 - Participar de maneira activa e adecuada en interaccións orais informais, no traballo e en situacións orais formais de carácter dialogado, mantendo actitudes de escoita activa e estratexias de cooperación conversacional e de cortesía lingüística.	Participar de maneira activa e adecuada en interaccións orais informais, no traballo e en situacións orais formais de carácter dialogado, mantendo actitudes de escoita activa e estratexias de cooperación conversacional e de cortesía lingüística.		
CA3.8 - Utilizar estratexias para a resolución dialogada dos conflitos e a procura de consensos, abranguendo o ámbito persoal, educativo e social.	Utilizar estratexias para a resolución dialogada dos conflitos e a procura de consensos, abranguendo o ámbito persoal, educativo e social.		
CA4.1 - Participar de maneira activa e adecuada en interaccións orais informais, no traballo e en situacións orais formais de carácter dialogado (como actos culturais vinculados co circuíto literario e lector), adoptando actitudes de escoita activa e estratexias de cooperación conversacional e de cortesía lingüística.	Participar de maneira adecuada en interaccións orais informais, no traballo e en situacións orais formais de carácter dialogado, adoptando actitudes de escoita activa e estratexias de cooperación conversacional e de cortesía lingüística.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Análise da propia biografía lingüística propia e da diversidade lingüística do centro e mais da localidade. - Desenvolvemento da reflexión interlingüística. - Contexto vinculado ás estratexias de comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais de diferentes ámbitos: compoñentes do feito comunicativo. - Análise dos compoñentes do feito comunicativo: grao de formalidade da situación e carácter público ou privado; distancia social entre os interlocutores; propósitos comunicativos e interpretación de intencións; canle de comunicación e elementos non verbais da comunicación. - Xéneros discursivos desde o punto de vista da comprensión e da análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. - Interpretación de xéneros discursivos propios do ámbito persoal: a conversación, con especial atención aos actos de fala que ameazan a imaxe do interlocutor (a discrepancia, a queixa, a orde, a reprobación). - Análise crítica dos xéneros discursivos propios do ámbito social. Riscos de desinformación, manipulación e vulneración da privacidade na Rede. A imaxe e os elementos paratextuais dos textos icónico-verbais e multimodais. - Procesos de comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. - Comprensión oral: sentido global do texto e relación entre as súas partes, selección e retención da información relevante. A intención do emisor. Detección de usos discriminatorios da linguaxe verbal e non verbal. Valoración da forma e do contido do texto. - Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais. - A expresión da subxectividade en textos de carácter expositivo. Identificación das variacións das formas deícticas (fórmulas de confianza e cortesía) en relación coas situacións de comunicación. - Recoñecemento dos signos de puntuación como mecanismo organizador do texto escrito. A súa relación co significado.

Contidos

- Contexto vinculado ás estratexias de produción de textos orais, escritos e multimodais de diferentes ámbitos: compoñentes do feito comunicativo.
- Elaboración de textos orais tendo en conta os compoñentes do feito comunicativo: grao de formalidade da situación e carácter público ou privado, distancia social entre os interlocutores, propósitos comunicativos, canle de comunicación e elementos non verbais.
- Xéneros discursivos desde o punto de vista da produción de textos orais, escritos e multimodais.
- Xéneros discursivos propios do ámbito persoal: a conversación, con especial atención aos actos de fala que ameazan a imaxe do interlocutor (a discrepancia, a queixa, a orde, a reprobación).
- Xéneros discursivos do ámbito social. Produción de textos propios das redes sociais e medios de comunicación. Etiqueta dixital.
- Procesos de produción de textos orais, escritos e multimodais.
- Interacción oral e escrita de carácter informal e formal. Cooperación conversacional e cortesía lingüística. Escolta activa, asertividade e resolución dialogada dos conflitos.
- Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais.
- A expresión da subxectividade en textos de carácter expositivo. Uso das variacións das formas deícticas (fórmulas de confianza e cortesía) en relación coas situacións de comunicación.
- Lectura autónoma. Implicación na lectura de obras de forma progresivamente autónoma a partir dunha preselección de textos variados e reflexión sobre os textos lidos e sobre a práctica da lectura.
- Participación activa en actos culturais vinculados co circuíto literario e lector.
- Elaboración de conclusións propias sobre o funcionamento do sistema lingüístico cunha linguaxe específica a partir da observación, comparación e clasificación de unidades comunicativas e do contraste entre linguas.
- Diferenzas relevantes e interseccións entre a lingua oral e a lingua escrita atendendo a aspectos sintácticos, léxicos e pragmáticos.
- Recoñecemento da lingua como sistema e das súas unidades básicas tendo en conta os diferentes niveis: o son e sistema de escritura, as palabras (forma e significado) e a súa organización no discurso (orde das palabras, compoñentes das oracións ou conexión entre os significados).
- Estratexias de uso progresivamente autónomo de dicionarios e manuais de gramática para obter información gramatical básica. Recursos tecnolóxicos para a aprendizaxe da lingua.

UD	Título da UD	Duración
3	O texto: as propiedades textuais.	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Identificar e evitar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe, partindo da reflexión e da análise dos elementos lingüísticos, textuais e discursivos utilizados, así como dos elementos non verbais da comunicación.	Identificar e evitar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe, partindo dos coñecementos adquiridos na aula.	PE	96

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Comprender o sentido global, a estrutura, a información máis relevante en función das necesidades comunicativas e a intención do emisor en textos orais e multimodais de certa complexidade de diferentes ámbitos, analizando a interacción entre os diferentes códigos.	Comprender o sentido global, a estrutura, a información máis relevante en función das necesidades comunicativas e a intención do emisor en textos orais e multimodais sinxelos de diferentes ámbitos, analizando a interacción entre os diferentes códigos.		
CA2.2 - Valorar a forma e o contido de textos orais e multimodais de certa complexidade, avaliando a súa calidade, fiabilidade e eficacia e a idoneidade da canle utilizada.	Valorar a forma e o contido de textos orais e multimodais sinxelos, avaliando a súa calidade, fiabilidade e eficacia e a idoneidade da canle utilizada.		
CA2.3 - Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais de certa complexidade que respondan a diferentes propósitos de lectura, realizando as inferencias necesarias e con diferentes propósitos de lectura.	Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais sinxelos, realizando inferencias pouco complexas.		
CA2.4 - Valorar criticamente o contido e a forma de textos de certa complexidade avaliando a súa calidade e fiabilidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.	Valorar criticamente o contido e a forma de textos sinxelos avaliando a súa calidade e fiabilidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.		
CA2.5 - Localizar, seleccionar e contrastar de maneira progresivamente autónoma procedente de diferentes fontes calibrando a súa fiabilidade e pertinencia en función dos obxectivos de lectura.	Localizar, seleccionar e contrastar información de maneira progresivamente autónoma, seguindo as orientacións dadas pola docente, procedente de diferentes fontes calibrando a súa fiabilidade e pertinencia en función dos obxectivos de lectura.		
CA2.6 - Adoptar hábitos de uso crítico, seguro, sostible e saudable das tecnoloxías dixitais relacionándoos coa busca da información.	Adoptar hábitos de uso crítico, seguro, sostible e saudable das tecnoloxías dixitais relacionándoos coa busca da información.		
CA2.7 - Identificar e solucionar algúns problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Identificar e solucionar algúns problemas sinxelos de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso e seguindo as orientacións dadas pola docente.		
CA2.8 - Explicar e argumentar a interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.	Facer explicacións sinxelas das interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.		
CA2.9 - Identificar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe partindo da reflexión e da análise dos elementos lingüísticos, textuais e discursivos utilizados, así como dos elementos non verbais da comunicación.	Identificar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe seguindo as pautas dadas pola docente e poñendo en práctica os seus coñecementos lingüísticos, textuais, discursivos e non verbais.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.3 - Planificar a redacción de textos escritos e multimodais de certa extensión, atendendo á situación comunicativa, ao destinatario, ao propósito e á canle; redactar borradores e revisalos coa axuda do diálogo entre iguais e instrumentos de consulta e presentar un texto final coherente, cohesionado e co rexistro adecuado.	Planificar a redacción de textos escritos e multimodais sinxelos, atendendo á situación comunicativa, ao destinatario, ao propósito e á canle; redactar borradores e revisalos coa axuda do diálogo entre iguais e instrumentos de consulta e presentar un texto final coherente, cohesionado e adecuado.		
CA3.4 - Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.	Incorporar procedementos sinxelos, seguindo as orientacións dadas pola docente, para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.		
CA3.5 - Organizar a información e integrala en esquemas propios, reelaborala e comunicala de maneira creativa, adoptando un punto de vista crítico e respectando os principios de propiedade intelectual.	Organizar a información e integrala en esquemas propios sinxelos, reelaborala e comunicala de maneira creativa, adoptando un punto de vista crítico e respectando os principios de propiedade intelectual.		
CA3.6 - Elaborar traballos de investigación de maneira progresivamente autónoma en diferentes soportes sobre diversos temas de interese académico, persoal ou social partindo da información seleccionada.	Elaborar traballos de investigación de maneira progresivamente autónoma, seguindo as pautas da docente, en diferentes soportes sobre diversos temas de interese, partindo da información seleccionada.		
CA3.7 - Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora argumentando as mudanzas a partir da reflexión metalingüística coa metalinguaxe específica.	Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora, seguindo as orientacións dadas pola docente e pondo en práctica os seus coñecementos lingüísticos e a reflexión sobre o uso da lingua.		
CA4.2 - Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais de certa complexidade, realizando as inferencias necesarias e con diferentes propósitos de lectura.	Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais sinxelos, realizando inferencias pouco complexas e con diferentes propósitos de lectura.		
CA4.3 - Valorar criticamente o contido e a forma de textos literarios de certa complexidade avaliando a súa calidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.	Valorar criticamente o contido e a forma de textos literarios sinxelos, seguindo as orientacións dadas pola docente, avaliando a súa calidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.		
CA4.4 - Ler de maneira autónoma textos seleccionados en función dos propios gustos, intereses e necesidades e deixar constancia do progreso do propio itinerario lector e cultural explicando os criterios de selección das lecturas, as formas de acceso á cultura literaria e a experiencia da lectura.	Ler de maneira autónoma textos seleccionados en función dos propios gustos, intereses e necesidades e deixar constancia do progreso do propio itinerario lector e cultural, explicando a experiencia da lectura.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.5 - Compartir a experiencia da lectura en soportes diversos relacionando o sentido da obra coa propia experiencia biográfica, lectora e cultural.	Compartir a experiencia da lectura en soportes diversos relacionando o sentido da obra coa propia experiencia biográfica, lectora e cultural.		
CA4.6 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico, atendendo á configuración e á evolución dos xéneros e subxéneros literarios.	Explicar e argumentar de forma sinxela a interpretación das obras lidas, seguindo as pautas dadas pola docente, analizando a relación interna dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto		
CA4.7 - Establecer de maneira progresivamente autónoma vínculos argumentados entre os textos lidos e outros textos escritos, orais ou multimodais, así como con outras manifestacións artísticas e culturais, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe e valores éticos e estéticos, mostrando a implicación e a resposta persoal do alumnado na lectura.	Establecer de maneira progresivamente autónoma, seguindo as pautas dadas pola docente, vínculos argumentados entre os textos lidos e outros textos escritos, orais ou multimodais, así como con outras manifestacións artísticas e culturais, mostrando a implicación e a resposta do alumnado na lectura.		
CA4.8 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, partindo da lectura de obras ou fragmentos significativos en que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	Crear textos persoais ou colectivos sinxelos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, partindo de textos modelo.		
CA5.1 - Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.	Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical, seguindo as pautas dadas pola docente.		
CA5.2 - Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora argumentando as mudanzas a partir da reflexión metalingüística coa metalinguaxe específica e identificar e emendar algúns problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora, a partir dos coñecementos lingüísticos e da reflexión sobre a lingua, seguindo as orientacións da docente, para identificar e corrixir problemas de comprensión lectora implicado no uso da lingua.		
CA5.3 - Explicar e argumentar a interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.	Facer explicacións sinxelas da interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA5.4 - Formular xeneralizacións sobre algúns aspectos do funcionamento da lingua a partir da observación, comparación e transformación de enunciados, así como da formulación de hipóteses e a procura de contraexemplos, utilizando a metalinguaxe específica e consultando de maneira progresivamente autónoma dicionarios, manuais e gramáticas.	Formular xeneralizacións sinxelas sobre algúns aspectos do funcionamento da lingua a partir da observación e comparación de enunciados, utilizando a metalinguaxe específica e consultando de maneira progresivamente autónoma dicionarios e manuais.		
CA3.1 - Realizar exposicións orais de certa extensión e complexidade con diferente grao de planificación sobre temas de interese persoal, social, educativo e profesional axustándose ás convencións propias dos diversos xéneros discursivos, con fluidez, coherencia e cohesión e co rexistro adecuado en diferentes soportes, utilizando de maneira eficaz recursos verbais e non verbais.	Realizar .exposicións orais, seguindo as pautas dadas pola docente, con diferente grao de planificación sobre difrentes temas, axustándose ás convencións propias dos xéneros discursivos, creando textos orais adecuados, coherente e cohesionados e empregando a linguaxe verbal e non verbal.	TI	4

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Análise da propia biografía lingüística propia e da diversidade lingüística do centro e mais da localidade. - Desenvolvemento da reflexión interlingüística. - Contexto vinculado ás estratexias de comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais de diferentes ámbitos: compoñentes do feito comunicativo. <ul style="list-style-type: none"> - Análise dos compoñentes do feito comunicativo: grao de formalidade da situación e carácter público ou privado; distancia social entre os interlocutores; propósitos comunicativos e interpretación de intencións; canle de comunicación e elementos non verbais da comunicación. - Xéneros discursivos desde o punto de vista da comprensión e da análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. <ul style="list-style-type: none"> - Comprensión de secuencias textuais, con especial atención ás expositivas. - Análise das propiedades textuais: coherencia, cohesión e adecuación. - Xéneros discursivos propios do ámbito educativo. - Análise crítica dos xéneros discursivos propios do ámbito social. Riscos de desinformación, manipulación e vulneración da privacidade na Rede. A imaxe e os elementos paratextuais dos textos icónico-verbais e multimodais. - Procesos de comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. <ul style="list-style-type: none"> - Comprensión oral: sentido global do texto e relación entre as súas partes, selección e retención da información relevante. A intención do emisor. Detección de usos discriminatorios da linguaxe verbal e non verbal. Valoración da forma e do contido do texto. - Comprensión lectora: sentido global do texto e relación entre as súas partes. A intención do emisor. Detección de usos discriminatorios da linguaxe verbal e non verbal. Usos manipuladores da linguaxe. Os boatos. Valoración da forma e do contido do texto. - Alfabetización informacional: procura e selección da información con criterios de fiabilidade, calidade e pertinencia; análise, valoración, reorganización e síntese da información en esquemas propios. - Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais. <ul style="list-style-type: none"> - A expresión da subxectividade en textos de carácter expositivo. Identificación das variacións das formas deícticas (fórmulas de confianza e cortesía) en relación coas situacións de comunicación.

Contidos

- Análise dos mecanismos de cohesión. Conectores textuais distributivos, de orde, contraste e explicación. Mecanismos de referencia interna, gramaticais e léxicos (nominalizacións e hiperónimos de significado abstracto).
- Recoñecemento dos signos de puntuación como mecanismo organizador do texto escrito. A súa relación co significado.
- Contexto vinculado ás estratexias de produción de textos orais, escritos e multimodais de diferentes ámbitos: compoñentes do feito comunicativo.
- Elaboración de textos orais tendo en conta os compoñentes do feito comunicativo: grao de formalidade da situación e carácter público ou privado, distancia social entre os interlocutores, propósitos comunicativos, canle de comunicación e elementos non verbais.
- Xéneros discursivos desde o punto de vista da produción de textos orais, escritos e multimodais.
- Creación de secuencias textuais, con especial atención ás expositivas.
- Respecto polas propiedades textuais nas creacións propias: coherencia, cohesión e adecuación.
- Xéneros discursivos propios do ámbito educativo.
- Xéneros discursivos do ámbito social. Produción de textos propios das redes sociais e medios de comunicación. Etiqueta dixital.
- Procesos de produción de textos orais, escritos e multimodais.
- Interacción oral e escrita de carácter informal e formal. Cooperación conversacional e cortesía lingüística. Escolta activa, asertividade e resolución dialogada dos conflitos.
- Produción escrita: planificación, redacción, revisión e edición en diferentes soportes. Corrección gramatical e ortográfica. Propiedade léxica. Usos da escritura para a organización do pensamento: toma de notas, esquemas, mapas conceptuais, definicións, resumos etc.
- Alfabetización mediática e informacional: reorganización e síntese da información en esquemas propios e transformación en coñecemento; comunicación e difusión de maneira creativa e respectuosa coa propiedade intelectual. Utilización de plataformas virtuais e recursos na Rede para a realización de proxectos escolares.
- Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais.
- A expresión da subxectividade en textos de carácter expositivo. Uso das variacións das formas deícticas (fórmulas de confianza e cortesía) en relación coas situacións de comunicación.
- Mecanismos de cohesión. Emprego de conectores textuais distributivos, de orde, contraste e explicación. Mecanismos de referencia interna, gramaticais e léxicos (nominalizacións e hiperónimos de significado abstracto).
- Uso coherente das formas verbais nos textos. Correlación temporal na coordinación e subordinación de oracións, e no discurso relatado.
- Corrección lingüística e revisión ortográfica e gramatical dos textos. Uso de dicionarios, de manuais de consulta e de correctores ortográficos en soporte analóxico ou dixital.
- Utilización dos signos de puntuación como mecanismo organizador do texto escrito. A súa relación co significado.
- Lectura autónoma. Implicación na lectura de obras de forma progresivamente autónoma a partir dunha preselección de textos variados e reflexión sobre os textos lidos e sobre a práctica da lectura.
- Criterios e estratexias para a selección de obras variadas a partir da utilización autónoma da biblioteca escolar e pública dispoñible.
- Participación activa en actos culturais vinculados co circuíto literario e lector.
- Expresión da experiencia lectora utilizando progresivamente unha metalinguaxe específica. Apropiación dos textos lidos a través de distintas formas de recreación.
- Estratexias para a recomendación das lecturas en soportes variados ou ben oralmente entre iguais, enmarcando de maneira básica as obras nos xéneros e subxéneros literarios. Utilización das redes sociais e dos formatos audiovisuais (booktrailers) para o fomento da lectura.

Contidos

- Lectura guiada. Lectura de obras relevantes e fragmentos da literatura do patrimonio literario nacional e universal inscrites en itinerarios temáticos ou de xénero que atravesan épocas, contextos culturais e movementos artísticos.
- Estratexias de construción compartida da interpretación das obras a través de conversacións literarias, debates e disertacións literarias, coa incorporación progresiva da metalinguaxe específica.
- Relación e comparación dos textos lidos con outros textos orais, escritos ou multimodais, con outras manifestacións artísticas e culturais e coas formas de ficción en función de temas, tópicos, estruturas e linguaxes. Elementos de continuidade e de ruptura.
- Estratexias para interpretar obras e fragmentos literarios a partir da integración dos diferentes aspectos analizados e atendendo aos valores culturais, éticos e estéticos presentes nos textos. Lectura con perspectiva de xénero. Visibilización do universo literario feminino. Literatura ambiental e ecolóxica.
- Creación de textos a partir da apropiación das convencións da linguaxe literaria e en referencia a modelos dados (imitación, transformación, continuación etc.).
- Elaboración de conclusións propias sobre o funcionamento do sistema lingüístico cunha linguaxe específica a partir da observación, comparación e clasificación de unidades comunicativas e do contraste entre linguas.
- Diferenzas relevantes e interseccións entre a lingua oral e a lingua escrita atendendo a aspectos sintácticos, léxicos e pragmáticos.
- Recoñecemento da lingua como sistema e das súas unidades básicas tendo en conta os diferentes niveis: o son e sistema de escritura, as palabras (forma e significado) e a súa organización no discurso (orde das palabras, compoñentes das oracións ou conexión entre os significados).
- Procedementos de adquisición e formación de palabras. Reflexión sobre as mudanzas no seu significado, as relacións semánticas entre palabras e os seus valores denotativos e connotativos en función do contexto e do propósito comunicativo.
- Estratexias de uso progresivamente autónomo de dicionarios e manuais de gramática para obter información gramatical básica. Recursos tecnolóxicos para a aprendizaxe da lingua.

UD	Título da UD	Duración
4	Investigando as escritoras dos Séculos de Ouro.	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Comprender o sentido global, a estrutura, a información máis relevante en función das necesidades comunicativas e a intención do emisor en textos orais e multimodais de certa complexidade de diferentes ámbitos, analizando a interacción entre os diferentes códigos.	Comprender o sentido global, a estrutura, a información máis relevante en función das necesidades comunicativas e a intención do emisor en textos orais e multimodais sinxelos de diferentes ámbitos, analizando a interacción entre os diferentes códigos.	PE	83
CA2.2 - Valorar a forma e o contido de textos orais e multimodais de certa complexidade, avaliando a súa calidade, fiabilidade e eficacia e a idoneidade da canle utilizada.	Valorar a forma e o contido de textos orais e multimodais sinxelos, avaliando a súa calidade, fiabilidade e eficacia e a idoneidade da canle utilizada.		
CA2.3 - Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais de certa complexidade que respondan a diferentes propósitos de lectura, realizando as inferencias necesarias e con diferentes propósitos de lectura.	Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais sinxelos, realizando inferencias pouco complexas.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.4 - Valorar criticamente o contido e a forma de textos de certa complexidade avaliando a súa calidade e fiabilidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.	Valorar criticamente o contido e a forma de textos sinxelos avaliando a súa calidade e fiabilidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.		
CA2.5 - Localizar, seleccionar e contrastar de maneira progresivamente autónoma procedente de diferentes fontes calibrando a súa fiabilidade e pertinencia en función dos obxectivos de lectura.	Localizar, seleccionar e contrastar información de maneira progresivamente autónoma, seguindo as orientacións dadas pola docente, procedente de diferentes fontes calibrando a súa fiabilidade e pertinencia en función dos obxectivos de lectura.		
CA2.6 - Adoptar hábitos de uso crítico, seguro, sostible e saudable das tecnoloxías dixitais relacionándoos coa busca da información.	Adoptar hábitos de uso crítico, seguro, sostible e saudable das tecnoloxías dixitais relacionándoos coa busca da información.		
CA2.7 - Identificar e solucionar algúns problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Identificar e solucionar algúns problemas sinxelos de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso e seguindo as orientacións dadas pola docente.		
CA2.8 - Explicar e argumentar a interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.	Facer explicacións sinxelas das interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.		
CA2.9 - Identificar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe partindo da reflexión e da análise dos elementos lingüísticos, textuais e discursivos utilizados, así como dos elementos non verbais da comunicación.	Identificar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe seguindo as pautas dadas pola docente e poñendo en práctica os seus coñecementos lingüísticos, textuais, discursivos e non verbais.		
CA3.3 - Planificar a redacción de textos escritos e multimodais de certa extensión, atendendo á situación comunicativa, ao destinatario, ao propósito e á canle; redactar borradores e revisalos coa axuda do diálogo entre iguais e instrumentos de consulta e presentar un texto final coherente, cohesionado e co rexistro adecuado.	Planificar a redacción de textos escritos e multimodais sinxelos, atendendo á situación comunicativa, ao destinatario, ao propósito e á canle; redactar borradores e revisalos coa axuda do diálogo entre iguais e instrumentos de consulta e presentar un texto final coherente, cohesionado e adecuado.		
CA3.4 - Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.	Incorporar procedementos sinxelos, seguindo as orientacións dadas pola docente, para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.5 - Organizar a información e integrala en esquemas propios, reelaborala e comunicala de maneira creativa, adoptando un punto de vista crítico e respectando os principios de propiedade intelectual.	Organizar a información e integrala en esquemas propios sinxelos, reelaborala e comunicala de maneira creativa, adoptando un punto de vista crítico e respectando os principios de propiedade intelectual.		
CA3.6 - Elaborar traballos de investigación de maneira progresivamente autónoma en diferentes soportes sobre diversos temas de interese académico, persoal ou social partindo da información seleccionada.	Elaborar traballos de investigación de maneira progresivamente autónoma, seguindo as pautas da docente, en diferentes soportes sobre diversos temas de interese, partindo da información seleccionada.		
CA3.7 - Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora argumentando as mudanzas a partir da reflexión metalingüística coa metalinguaxe específica.	Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora, seguindo as orientacións dadas pola docente e pondo en práctica os seus coñecementos lingüísticos e a reflexión sobre o uso da lingua.		
CA4.2 - Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais de certa complexidade, realizando as inferencias necesarias e con diferentes propósitos de lectura.	Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais sinxelos, realizando inferencias pouco complexas e con diferentes propósitos de lectura.		
CA4.3 - Valorar criticamente o contido e a forma de textos literarios de certa complexidade avaliando a súa calidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.	Valorar criticamente o contido e a forma de textos literarios sinxelos, seguindo as orientacións dadas pola docente, avaliando a súa calidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.		
CA4.4 - Ler de maneira autónoma textos seleccionados en función dos propios gustos, intereses e necesidades e deixar constancia do progreso do propio itinerario lector e cultural explicando os criterios de selección das lecturas, as formas de acceso á cultura literaria e a experiencia da lectura.	Ler de maneira autónoma textos seleccionados en función dos propios gustos, intereses e necesidades e deixar constancia do progreso do propio itinerario lector e cultural, explicando a experiencia da lectura.		
CA4.5 - Compartir a experiencia da lectura en soportes diversos relacionando o sentido da obra coa propia experiencia biográfica, lectora e cultural.	Compartir a experiencia da lectura en soportes diversos relacionando o sentido da obra coa propia experiencia biográfica, lectora e cultural.		
CA4.6 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico, atendendo á configuración e á evolución dos xéneros e subxéneros literarios.	Explicar e argumentar de forma sinxela a interpretación das obras lidas, seguindo as pautas dadas pola docente, analizando a relación interna dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.7 - Establecer de maneira progresivamente autónoma vínculos argumentados entre os textos lidos e outros textos escritos, orais ou multimodais, así como con outras manifestacións artísticas e culturais, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe e valores éticos e estéticos, mostrando a implicación e a resposta persoal do alumnado na lectura.	Establecer de maneira progresivamente autónoma, seguindo as pautas dadas pola docente, vínculos argumentados entre os textos lidos e outros textos escritos, orais ou multimodais, así como con outras manifestacións artísticas e culturais, mostrando a implicación e a resposta do alumnado na lectura.		
CA4.8 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, partindo da lectura de obras ou fragmentos significativos en que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	Crear textos persoais ou colectivos sinxelos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, partindo de textos modelo.		
CA5.1 - Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.	Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical, seguindo as orientacións da docente.		
CA5.2 - Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora argumentando as mudanzas a partir da reflexión metalingüística coa metalinguaxe específica e identificar e emendar algúns problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora, a partir dos coñecementos lingüísticos e da reflexión sobre a lingua, seguindo as orientacións da docente, para identificar e correxir problemas de comprensión lectora implicado no uso da lingua.		
CA5.4 - Formular xeneralizacións sobre algúns aspectos do funcionamento da lingua a partir da observación, comparación e transformación de enunciados, así como da formulación de hipóteses e a procura de contraexemplos, utilizando a metalinguaxe específica e consultando de maneira progresivamente autónoma dicionarios, manuais e gramáticas.	Formular xeneralizacións sinxelas sobre algúns aspectos do funcionamento da lingua a partir da observación e comparación de enunciados, utilizando a metalinguaxe específica e consultando de maneira progresivamente autónoma dicionarios e manuais.		
CA1.4 - Utilizar estratexias para a resolución dialogada dos conflitos procurando os consensos, tanto no ámbito persoal coma educativo e social.	Utilizar estratexias para a resolución dialogada dos conflitos procurando os consensos, tanto no ámbito persoal coma educativo e social.	TI	17
CA3.1 - Realizar exposicións orais de certa extensión e complexidade con diferente grao de planificación sobre temas de interese persoal, social, educativo e profesional axustándose ás convencións propias dos diversos xéneros discursivos, con fluidez, coherencia e cohesión e co rexistro adecuado en diferentes soportes, utilizando de maneira eficaz recursos verbais e non verbais.	Realizar .exposicións orais, seguindo as pautas dadas pola docente, con diferente grao de planificación sobre difrentes temas, axustándose ás convencións propias dos xéneros discursivos, creando textos orais adecuados, coherente e cohesionados e empregando a linguaxe verbal e non verbal.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.2 - Participar de maneira activa e adecuada en interaccións orais informais, no traballo e en situacións orais formais de carácter dialogado, mantendo actitudes de escoita activa e estratexias de cooperación conversacional e de cortesía lingüística.	Participar de maneira activa e adecuada en interaccións orais informais, no traballo e en situacións orais formais de carácter dialogado, mantendo actitudes de escoita activa e estratexias de cooperación conversacional e de cortesía lingüística.		
CA3.8 - Utilizar estratexias para a resolución dialogada dos conflitos e a procura de consensos, abranguendo o ámbito persoal, educativo e social.	Utilizar estratexias para a resolución dialogada dos conflitos e a procura de consensos, abranguendo o ámbito persoal, educativo e social.		
CA4.1 - Participar de maneira activa e adecuada en interaccións orais informais, no traballo e en situacións orais formais de carácter dialogado (como actos culturais vinculados co circuíto literario e lector), adoptando actitudes de escoita activa e estratexias de cooperación conversacional e de cortesía lingüística.	Participar de maneira adecuada en interaccións orais informais, no traballo e en situacións orais formais de carácter dialogado, adoptando actitudes de escoita activa e estratexias de cooperación conversacional e de cortesía lingüística.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Análise da propia biografía lingüística propia e da diversidade lingüística do centro e mais da localidade. - Desenvolvemento da reflexión interlingüística. - Contexto vinculado ás estratexias de comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais de diferentes ámbitos: compoñentes do feito comunicativo. - Xéneros discursivos desde o punto de vista da comprensión e da análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. <ul style="list-style-type: none"> - Comprensión de secuencias textuais, con especial atención ás expositivas. - Xéneros discursivos propios do ámbito educativo. - Procesos de comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. <ul style="list-style-type: none"> - Comprensión oral: sentido global do texto e relación entre as súas partes, selección e retención da información relevante. A intención do emisor. Detección de usos discriminatórios da linguaxe verbal e non verbal. Valoración da forma e do contido do texto. - Comprensión lectora: sentido global do texto e relación entre as súas partes. A intención do emisor. Detección de usos discriminatórios da linguaxe verbal e non verbal. Usos manipuladores da linguaxe. Os boatos. Valoración da forma e do contido do texto. - Alfabetización informacional: procura e selección da información con criterios de fiabilidade, calidade e pertinencia; análise, valoración, reorganización e síntese da información en esquemas propios. - Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais. <ul style="list-style-type: none"> - A expresión da subxectividade en textos de carácter expositivo. Identificación das variacións das formas deícticas (fórmulas de confianza e cortesía) en relación coas situacións de comunicación. - Uso de dicionarios e de manuais de consulta en soporte analóxico ou dixital. - Recoñecemento dos signos de puntuación como mecanismo organizador do texto escrito. A súa relación co significado. - Contexto vinculado ás estratexias de produción de textos orais, escritos e multimodais de diferentes ámbitos:

Contidos

- compoñentes do feito comunicativo.
 - Elaboración de textos orais tendo en conta os compoñentes do feito comunicativo: grao de formalidade da situación e carácter público ou privado, distancia social entre os interlocutores, propósitos comunicativos, canle de comunicación e elementos non verbais.
- Xéneros discursivos desde o punto de vista da produción de textos orais, escritos e multimodais.
 - Creación de secuencias textuais, con especial atención ás expositivas.
 - Respecto polas propiedades textuais nas creacións propias: coherencia, cohesión e adecuación.
 - Xéneros discursivos propios do ámbito persoal: a conversación, con especial atención aos actos de fala que ameazan a imaxe do interlocutor (a discrepancia, a queixa, a orde, a reprobación).
 - Xéneros discursivos propios do ámbito educativo.
 - Xéneros discursivos do ámbito social. Produción de textos propios das redes sociais e medios de comunicación. Etiqueta dixital.
- Procesos de produción de textos orais, escritos e multimodais.
 - Interacción oral e escrita de carácter informal e formal. Cooperación conversacional e cortesía lingüística. Escoita activa, asertividade e resolución dialogada dos conflitos.
 - Produción escrita: planificación, redacción, revisión e edición en diferentes soportes. Corrección gramatical e ortográfica. Propiedade léxica. Usos da escritura para a organización do pensamento: toma de notas, esquemas, mapas conceptuais, definicións, resumos etc.
 - Alfabetización mediática e informacional: reorganización e síntese da información en esquemas propios e transformación en coñecemento; comunicación e difusión de maneira creativa e respectuosa coa propiedade intelectual. Utilización de plataformas virtuais e recursos na Rede para a realización de proxectos escolares.
- Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais.
 - A expresión da subxectividade en textos de carácter expositivo. Uso das variacións das formas deícticas (fórmulas de confianza e cortesía) en relación coas situacións de comunicación.
 - Mecanismos de cohesión. Emprego de conectores textuais distributivos, de orde, contraste e explicación. Mecanismos de referencia interna, gramaticais e léxicos (nominalizacións e hiperónimos de significado abstracto).
 - Uso coherente das formas verbais nos textos. Correlación temporal na coordinación e subordinación de oracións, e no discurso relatado.
 - Corrección lingüística e revisión ortográfica e gramatical dos textos. Uso de dicionarios, de manuais de consulta e de correctores ortográficos en soporte analóxico ou dixital.
 - Utilización dos signos de puntuación como mecanismo organizador do texto escrito. A súa relación co significado.
- Lectura autónoma. Implicación na lectura de obras de forma progresivamente autónoma a partir dunha preselección de textos variados e reflexión sobre os textos lidos e sobre a práctica da lectura.
 - Criterios e estratexias para a selección de obras variadas a partir da utilización autónoma da biblioteca escolar e pública dispoñible.
- Participación activa en actos culturais vinculados co circuío literario e lector.
 - Mobilización da experiencia persoal, lectora e cultural para establecer vínculos de maneira argumentada entre a obra lida e aspectos da actualidade, así como con outros textos e manifestacións artísticas e culturais. A lectura compartida e a lectura dialóxica.
 - Estratexias para a recomendación das lecturas en soportes variados ou ben oralmente entre iguais, enmarcando de maneira básica as obras nos xéneros e subxéneros literarios. Utilización das redes sociais e dos formatos audiovisuais (booktrailers) para o fomento da lectura.
- Lectura guiada. Lectura de obras relevantes e fragmentos da literatura do patrimonio literario nacional e universal inscristas en itinerarios temáticos ou de xénero que atravesan épocas, contextos culturais e movementos artísticos.

Contidos

- Estratexias de construción compartida da interpretación das obras a través de conversacións literarias, debates e disertacións literarias, coa incorporación progresiva da metalinguaxe específica.
- Estratexias de utilización de información sociohistórica, cultural e artística básica para construír a interpretación das obras literarias, en concreto, o achegamento ao contexto, á corrente literaria e ao autor ou autora, así como o establecemento de parentescos literarios.
- Relación e comparación dos textos lidos con outros textos orais, escritos ou multimodais, con outras manifestacións artísticas e culturais e coas formas de ficción en función de temas, tópicos, estruturas e linguaxes. Elementos de continuidade e de ruptura.
- Estratexias para interpretar obras e fragmentos literarios a partir da integración dos diferentes aspectos analizados e atendendo aos valores culturais, éticos e estéticos presentes nos textos. Lectura con perspectiva de xénero. Visibilización do universo literario feminino. Literatura ambiental e ecolóxica.
- Creación de textos a partir da apropiación das convencións da linguaxe literaria e en referencia a modelos dados (imitación, transformación, continuación etc.).
- Elaboración de conclusións propias sobre o funcionamento do sistema lingüístico cunha linguaxe específica a partir da observación, comparación e clasificación de unidades comunicativas e do contraste entre linguas.
- Recoñecemento da lingua como sistema e das súas unidades básicas tendo en conta os diferentes niveis: o son e sistema de escritura, as palabras (forma e significado) e a súa organización no discurso (orde das palabras, compoñentes das oracións ou conexión entre os significados).
- Estratexias de uso progresivamente autónomo de dicionarios e manuais de gramática para obter información gramatical básica. Recursos tecnolóxicos para a aprendizaxe da lingua.

UD	Título da UD	Duración
5	A Literatura ata o século XV.	15

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Comprender o sentido global, a estrutura, a información máis relevante en función das necesidades comunicativas e a intención do emisor en textos orais e multimodais de certa complexidade de diferentes ámbitos, analizando a interacción entre os diferentes códigos.	Comprender o sentido global, a estrutura, a información máis relevante en función das necesidades comunicativas e a intención do emisor en textos orais e multimodais sinxelos de diferentes ámbitos, analizando a interacción entre os diferentes códigos.	PE	95
CA2.2 - Valorar a forma e o contido de textos orais e multimodais de certa complexidade, avaliando a súa calidade, fiabilidade e eficacia e a idoneidade da canle utilizada.	Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais sinxelos, realizando inferencias pouco complexas.		
CA2.3 - Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais de certa complexidade que respondan a diferentes propósitos de lectura, realizando as inferencias necesarias e con diferentes propósitos de lectura.	Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais sinxelos, realizando inferencias pouco complexas.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.4 - Valorar criticamente o contido e a forma de textos de certa complexidade avaliando a súa calidade e fiabilidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.	Valorar criticamente o contido e a forma de textos sinxelos avaliando a súa calidade e fiabilidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.		
CA2.5 - Localizar, seleccionar e contrastar de maneira progresivamente autónoma procedente de diferentes fontes calibrando a súa fiabilidade e pertinencia en función dos obxectivos de lectura.	Localizar, seleccionar e contrastar información de maneira progresivamente autónoma, seguindo as orientacións dadas pola docente, procedente de diferentes fontes calibrando a súa fiabilidade e pertinencia en función dos obxectivos de lectura.		
CA2.7 - Identificar e solucionar algúns problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Identificar e solucionar algúns problemas sinxelos de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso e seguindo as orientacións dadas pola docente.		
CA2.8 - Explicar e argumentar a interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.	Facer explicacións sinxelas das interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.		
CA2.9 - Identificar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe partindo da reflexión e da análise dos elementos lingüísticos, textuais e discursivos utilizados, así como dos elementos non verbais da comunicación.	Identificar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe seguindo as pautas dadas pola docente e poñendo en práctica os seus coñecementos lingüísticos, textuais, discursivos e non verbais.		
CA3.3 - Planificar a redacción de textos escritos e multimodais de certa extensión, atendendo á situación comunicativa, ao destinatario, ao propósito e á canle; redactar borradores e revisalos coa axuda do diálogo entre iguais e instrumentos de consulta e presentar un texto final coherente, cohesionado e co rexistro adecuado.	Planificar a redacción de textos escritos e multimodais sinxelos, atendendo á situación comunicativa, ao destinatario, ao propósito e á canle; redactar borradores e revisalos coa axuda do diálogo entre iguais e instrumentos de consulta e presentar un texto final coherente, cohesionado e adecuado.		
CA3.4 - Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.	Incorporar procedementos sinxelos, seguindo as orientacións dadas pola docente, para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.		
CA3.5 - Organizar a información e integrala en esquemas propios, reelaborala e comunicala de maneira creativa, adoptando un punto de vista crítico e respectando os principios de propiedade intelectual.	Organizar a información e integrala en esquemas propios sinxelos, reelaborala e comunicala de maneira creativa, adoptando un punto de vista crítico e respectando os principios de propiedade intelectual.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.7 - Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora argumentando as mudanzas a partir da reflexión metalingüística coa metalinguaxe específica.	Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora, seguindo as orientacións dadas pola docente e pondo en práctica os seus coñecementos lingüísticos e a reflexión sobre o uso da lingua.		
CA4.2 - Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais de certa complexidade, realizando as inferencias necesarias e con diferentes propósitos de lectura.	Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais sinxelos, realizando inferencias pouco complexas e con diferentes propósitos de lectura.		
CA4.3 - Valorar criticamente o contido e a forma de textos literarios de certa complexidade avaliando a súa calidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.	Valorar criticamente o contido e a forma de textos literarios sinxelos, seguindo as orientacións dadas pola docente, avaliando a súa calidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.		
CA4.4 - Ler de maneira autónoma textos seleccionados en función dos propios gustos, intereses e necesidades e deixar constancia do progreso do propio itinerario lector e cultural explicando os criterios de selección das lecturas, as formas de acceso á cultura literaria e a experiencia da lectura.	Ler de maneira autónoma textos seleccionados en función dos propios gustos, intereses e necesidades e deixar constancia do progreso do propio itinerario lector e cultural, explicando a experiencia da lectura.		
CA4.5 - Compartir a experiencia da lectura en soportes diversos relacionando o sentido da obra coa propia experiencia biográfica, lectora e cultural.	Compartir a experiencia da lectura en soportes diversos relacionando o sentido da obra coa propia experiencia biográfica, lectora e cultural.		
CA4.6 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico, atendendo á configuración e á evolución dos xéneros e subxéneros literarios.	Explicar e argumentar de forma sinxela a interpretación das obras lidas, seguindo as pautas dadas pola docente, analizando a relación interna dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto		
CA4.7 - Establecer de maneira progresivamente autónoma vínculos argumentados entre os textos lidos e outros textos escritos, orais ou multimodais, así como con outras manifestacións artísticas e culturais, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe e valores éticos e estéticos, mostrando a implicación e a resposta persoal do alumnado na lectura.	Establecer de maneira progresivamente autónoma, seguindo as pautas dadas pola docente, vínculos argumentados entre os textos lidos e outros textos escritos, orais ou multimodais, así como con outras manifestacións artísticas e culturais, mostrando a implicación e a resposta do alumnado na lectura.		
CA4.8 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, partindo da lectura de obras ou fragmentos significativos en que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	Crear textos persoais ou colectivos sinxelos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, partindo de textos modelo.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA5.1 - Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.	Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical, seguindo as orientacións da docente.		
CA5.2 - Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora argumentando as mudanzas a partir da reflexión metalingüística coa metalinguaxe específica e identificar e emendar algúns problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora, a partir dos coñecementos lingüísticos e da reflexión sobre a lingua, seguindo as orientacións da docente, para identificar e corrixir problemas de comprensión lectora implicado no uso da lingua.		
CA5.4 - Formular xeneralizacións sobre algúns aspectos do funcionamento da lingua a partir da observación, comparación e transformación de enunciados, así como da formulación de hipóteses e a procura de contraexemplos, utilizando a metalinguaxe específica e consultando de maneira progresivamente autónoma dicionarios, manuais e gramáticas.	Formular xeneralizacións sinxelas sobre algúns aspectos do funcionamento da lingua a partir da observación e comparación de enunciados, utilizando a metalinguaxe específica e consultando de maneira progresivamente autónoma dicionarios e manuais.		
CA4.1 - Participar de maneira activa e adecuada en interaccións orais informais, no traballo e en situacións orais formais de carácter dialogado (como actos culturais vinculados co circuíto literario e lector), adoptando actitudes de escoita activa e estratexias de cooperación conversacional e de cortesía lingüística.	Participar de maneira adecuada en interaccións orais informais, no traballo e en situacións orais formais de carácter dialogado, adoptando actitudes de escoita activa e estratexias de cooperación conversacional e de cortesía lingüística.	TI	5

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Contexto vinculado ás estratexias de comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais de diferentes ámbitos: compoñentes do feito comunicativo. - Xéneros discursivos desde o punto de vista da comprensión e da análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. <ul style="list-style-type: none"> - Xéneros discursivos propios do ámbito educativo. - Procesos de comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. <ul style="list-style-type: none"> - Comprensión oral: sentido global do texto e relación entre as súas partes, selección e retención da información relevante. A intención do emisor. Detección de usos discriminatorios da linguaxe verbal e non verbal. Valoración da forma e do contido do texto. - Comprensión lectora: sentido global do texto e relación entre as súas partes. A intención do emisor. Detección de usos discriminatorios da linguaxe verbal e non verbal. Usos manipuladores da linguaxe. Os boatos. Valoración da forma e do contido do texto. - Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais. <ul style="list-style-type: none"> - Uso de dicionarios e de manuais de consulta en soporte analóxico ou dixital. - Recoñecemento dos signos de puntuación como mecanismo organizador do texto escrito. A súa relación co significado.

Contidos

- Contexto vinculado ás estratexias de produción de textos orais, escritos e multimodais de diferentes ámbitos: compoñentes do feito comunicativo.
- Elaboración de textos orais tendo en conta os compoñentes do feito comunicativo: grao de formalidade da situación e carácter público ou privado, distancia social entre os interlocutores, propósitos comunicativos, canle de comunicación e elementos non verbais.
- Xéneros discursivos desde o punto de vista da produción de textos orais, escritos e multimodais.
 - Respecto polas propiedades textuais nas creacións propias: coherencia, cohesión e adecuación.
 - Xéneros discursivos propios do ámbito educativo.
 - Xéneros discursivos do ámbito social. Produción de textos propios das redes sociais e medios de comunicación. Etiqueta dixital.
- Procesos de produción de textos orais, escritos e multimodais.
 - Interacción oral e escrita de carácter informal e formal. Cooperación conversacional e cortesía lingüística. escoita activa, asertividade e resolución dialogada dos conflitos.
 - Produción escrita: planificación, redacción, revisión e edición en diferentes soportes. Corrección gramatical e ortográfica. Propiedade léxica. Usos da escritura para a organización do pensamento: toma de notas, esquemas, mapas conceptuais, definicións, resumos etc.
 - Alfabetización mediática e informacional: reorganización e síntese da información en esquemas propios e transformación en coñecemento; comunicación e difusión de maneira creativa e respectuosa coa propiedade intelectual. Utilización de plataformas virtuais e recursos na Rede para a realización de proxectos escolares.
- Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais.
 - Mecanismos de cohesión. Emprego de conectores textuais distributivos, de orde, contraste e explicación. Mecanismos de referencia interna, gramaticais e léxicos (nominalizacións e hiperónimos de significado abstracto).
 - Uso coherente das formas verbais nos textos. Correlación temporal na coordinación e subordinación de oracións, e no discurso relatado.
 - Corrección lingüística e revisión ortográfica e gramatical dos textos. Uso de dicionarios, de manuais de consulta e de correctores ortográficos en soporte analóxico ou dixital.
 - Utilización dos signos de puntuación como mecanismo organizador do texto escrito. A súa relación co significado.
- Lectura autónoma. Implicación na lectura de obras de forma progresivamente autónoma a partir dunha preselección de textos variados e reflexión sobre os textos lidos e sobre a práctica da lectura.
 - Criterios e estratexias para a selección de obras variadas a partir da utilización autónoma da biblioteca escolar e pública dispoñible.
- Participación activa en actos culturais vinculados co circuío literario e lector.
 - Toma de conciencia e verbalización dos propios gustos e identidade lectora: a construción da biografía lectora.
 - Expresión da experiencia lectora utilizando progresivamente unha metalinguaxe específica. Apropiación dos textos lidos a través de distintas formas de recreación.
 - Mobilización da experiencia persoal, lectora e cultural para establecer vínculos de maneira argumentada entre a obra lida e aspectos da actualidade, así como con outros textos e manifestacións artísticas e culturais. A lectura compartida e a lectura dialóxica.
 - Estratexias para a recomendación das lecturas en soportes variados ou ben oralmente entre iguais, enmarcando de maneira básica as obras nos xéneros e subxéneros literarios. Utilización das redes sociais e dos formatos audiovisuais (booktrailers) para o fomento da lectura.
- Lectura guiada. Lectura de obras relevantes e fragmentos da literatura do patrimonio literario nacional e universal inscricións en itinerarios temáticos ou de xénero que atravesan épocas, contextos culturais e movementos artísticos.
 - Estratexias de construción compartida da interpretación das obras a través de conversacións literarias, debates

Contidos

- e disertacións literarias, coa incorporación progresiva da metalinguaxe específica.
- Estratexias de utilización de información sociohistórica, cultural e artística básica para construír a interpretación das obras literarias, en concreto, o achegamento ao contexto, á corrente literaria e ao autor ou autora, así como o establecemento de parentescos literarios.
- Relación e comparación dos textos lidos con outros textos orais, escritos ou multimodais, con outras manifestacións artísticas e culturais e coas formas de ficción en función de temas, tópicos, estruturas e linguaxes. Elementos de continuidade e de ruptura.
- Estratexias para interpretar obras e fragmentos literarios a partir da integración dos diferentes aspectos analizados e atendendo aos valores culturais, éticos e estéticos presentes nos textos. Lectura con perspectiva de xénero. Visibilización do universo literario feminino. Literatura ambiental e ecolóxica.
- Lectura expresiva, dramatización e recitación dos textos atendendo aos procesos de comprensión, apropiación e oralización implicados.
- Creación de textos a partir da apropiación das convencións da linguaxe literaria e en referencia a modelos dados (imitación, transformación, continuación etc.).
- Elaboración de conclusións propias sobre o funcionamento do sistema lingüístico cunha linguaxe específica a partir da observación, comparación e clasificación de unidades comunicativas e do contraste entre linguas.
- Recoñecemento da lingua como sistema e das súas unidades básicas tendo en conta os diferentes niveis: o son e sistema de escritura, as palabras (forma e significado) e a súa organización no discurso (orde das palabras, compoñentes das oracións ou conexión entre os significados).
- Estratexias de uso progresivamente autónomo de dicionarios e manuais de gramática para obter información gramatical básica. Recursos tecnolóxicos para a aprendizaxe da lingua.

UD	Título da UD	Duración
6	A literatura no Renacemento.	15

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Comprender o sentido global, a estrutura, a información máis relevante en función das necesidades comunicativas e a intención do emisor en textos orais e multimodais de certa complexidade de diferentes ámbitos, analizando a interacción entre os diferentes códigos.	Comprender o sentido global, a estrutura, a información máis relevante en función das necesidades comunicativas e a intención do emisor en textos orais e multimodais sinxelos de diferentes ámbitos, analizando a interacción entre os diferentes códigos.	PE	97
CA2.2 - Valorar a forma e o contido de textos orais e multimodais de certa complexidade, avaliando a súa calidade, fiabilidade e eficacia e a idoneidade da canle utilizada.	Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais sinxelos, realizando inferencias pouco complexas.		
CA2.3 - Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais de certa complexidade que respondan a diferentes propósitos de lectura, realizando as inferencias necesarias e con diferentes propósitos de lectura.	Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais sinxelos, realizando inferencias pouco complexas.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.4 - Valorar criticamente o contido e a forma de textos de certa complexidade avaliando a súa calidade e fiabilidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.	Valorar criticamente o contido e a forma de textos sinxelos avaliando a súa calidade e fiabilidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.		
CA2.5 - Localizar, seleccionar e contrastar de maneira progresivamente autónoma procedente de diferentes fontes calibrando a súa fiabilidade e pertinencia en función dos obxectivos de lectura.	Localizar, seleccionar e contrastar información de maneira progresivamente autónoma, seguindo as orientacións dadas pola docente, procedente de diferentes fontes calibrando a súa fiabilidade e pertinencia en función dos obxectivos de lectura.		
CA2.7 - Identificar e solucionar algúns problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Identificar e solucionar algúns problemas sinxelos de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso e seguindo as orientacións dadas pola docente.		
CA2.8 - Explicar e argumentar a interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.	Facer explicacións sinxelas das interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.		
CA2.9 - Identificar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe partindo da reflexión e da análise dos elementos lingüísticos, textuais e discursivos utilizados, así como dos elementos non verbais da comunicación.	Identificar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe seguindo as pautas dadas pola docente e poñendo en práctica os seus coñecementos lingüísticos, textuais, discursivos e non verbais.		
CA3.3 - Planificar a redacción de textos escritos e multimodais de certa extensión, atendendo á situación comunicativa, ao destinatario, ao propósito e á canle; redactar borradores e revisalos coa axuda do diálogo entre iguais e instrumentos de consulta e presentar un texto final coherente, cohesionado e co rexistro adecuado.	Planificar a redacción de textos escritos e multimodais sinxelos, atendendo á situación comunicativa, ao destinatario, ao propósito e á canle; redactar borradores e revisalos coa axuda do diálogo entre iguais e instrumentos de consulta e presentar un texto final coherente, cohesionado e adecuado.		
CA3.4 - Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.	Incorporar procedementos sinxelos, seguindo as orientacións dadas pola docente, para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.		
CA3.5 - Organizar a información e integrala en esquemas propios, reelaborala e comunicala de maneira creativa, adoptando un punto de vista crítico e respectando os principios de propiedade intelectual.	Organizar a información e integrala en esquemas propios sinxelos, reelaborala e comunicala de maneira creativa, adoptando un punto de vista crítico e respectando os principios de propiedade intelectual.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.7 - Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora argumentando as mudanzas a partir da reflexión metalingüística coa metalinguaxe específica.	Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora, seguindo as orientacións dadas pola docente e pondo en práctica os seus coñecementos lingüísticos e a reflexión sobre o uso da lingua.		
CA4.2 - Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais de certa complexidade, realizando as inferencias necesarias e con diferentes propósitos de lectura.	Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais sinxelos, realizando inferencias pouco complexas e con diferentes propósitos de lectura.		
CA4.3 - Valorar criticamente o contido e a forma de textos literarios de certa complexidade avaliando a súa calidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.	Valorar criticamente o contido e a forma de textos literarios sinxelos, seguindo as orientacións dadas pola docente, avaliando a súa calidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.		
CA4.4 - Ler de maneira autónoma textos seleccionados en función dos propios gustos, intereses e necesidades e deixar constancia do progreso do propio itinerario lector e cultural explicando os criterios de selección das lecturas, as formas de acceso á cultura literaria e a experiencia da lectura.	Ler de maneira autónoma textos seleccionados en función dos propios gustos, intereses e necesidades e deixar constancia do progreso do propio itinerario lector e cultural, explicando a experiencia da lectura.		
CA4.5 - Compartir a experiencia da lectura en soportes diversos relacionando o sentido da obra coa propia experiencia biográfica, lectora e cultural.	Compartir a experiencia da lectura en soportes diversos relacionando o sentido da obra coa propia experiencia biográfica, lectora e cultural.		
CA4.6 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico, atendendo á configuración e á evolución dos xéneros e subxéneros literarios.	Explicar e argumentar de forma sinxela a interpretación das obras lidas, seguindo as pautas dadas pola docente, analizando a relación interna dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto		
CA4.7 - Establecer de maneira progresivamente autónoma vínculos argumentados entre os textos lidos e outros textos escritos, orais ou multimodais, así como con outras manifestacións artísticas e culturais, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe e valores éticos e estéticos, mostrando a implicación e a resposta persoal do alumnado na lectura.	Establecer de maneira progresivamente autónoma, seguindo as pautas dadas pola docente, vínculos argumentados entre os textos lidos e outros textos escritos, orais ou multimodais, así como con outras manifestacións artísticas e culturais, mostrando a implicación e a resposta do alumnado na lectura.		
CA4.8 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, partindo da lectura de obras ou fragmentos significativos en que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	Crear textos persoais ou colectivos sinxelos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, partindo de textos modelo.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA5.1 - Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.	Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical, seguindo as orientacións da docente.		
CA5.2 - Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora argumentando as mudanzas a partir da reflexión metalingüística coa metalinguaxe específica e identificar e emendar algúns problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora, a partir dos coñecementos lingüísticos e da reflexión sobre a lingua, seguindo as orientacións da docente, para identificar e corrixir problemas de comprensión lectora implicado no uso da lingua.		
CA5.4 - Formular xeneralizacións sobre algúns aspectos do funcionamento da lingua a partir da observación, comparación e transformación de enunciados, así como da formulación de hipóteses e a procura de contraexemplos, utilizando a metalinguaxe específica e consultando de maneira progresivamente autónoma dicionarios, manuais e gramáticas.	Formular xeneralizacións sinxelas sobre algúns aspectos do funcionamento da lingua a partir da observación e comparación de enunciados, utilizando a metalinguaxe específica e consultando de maneira progresivamente autónoma dicionarios e manuais.		
CA4.1 - Participar de maneira activa e adecuada en interaccións orais informais, no traballo e en situacións orais formais de carácter dialogado (como actos culturais vinculados co circuíto literario e lector), adoptando actitudes de escoita activa e estratexias de cooperación conversacional e de cortesía lingüística.	Participar de maneira adecuada en interaccións orais informais, no traballo e en situacións orais formais de carácter dialogado, adoptando actitudes de escoita activa e estratexias de cooperación conversacional e de cortesía lingüística.	TI	3

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Contexto vinculado ás estratexias de comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais de diferentes ámbitos: compoñentes do feito comunicativo. - Xéneros discursivos desde o punto de vista da comprensión e da análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. <ul style="list-style-type: none"> - Xéneros discursivos propios do ámbito educativo. - Procesos de comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. <ul style="list-style-type: none"> - Comprensión oral: sentido global do texto e relación entre as súas partes, selección e retención da información relevante. A intención do emisor. Detección de usos discriminatorios da linguaxe verbal e non verbal. Valoración da forma e do contido do texto. - Comprensión lectora: sentido global do texto e relación entre as súas partes. A intención do emisor. Detección de usos discriminatorios da linguaxe verbal e non verbal. Usos manipuladores da linguaxe. Os boatos. Valoración da forma e do contido do texto. - Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais. <ul style="list-style-type: none"> - Uso de dicionarios e de manuais de consulta en soporte analóxico ou dixital. - Recoñecemento dos signos de puntuación como mecanismo organizador do texto escrito. A súa relación co significado.

Contidos

- Contexto vinculado ás estratexias de produción de textos orais, escritos e multimodais de diferentes ámbitos: compoñentes do feito comunicativo.
- Elaboración de textos orais tendo en conta os compoñentes do feito comunicativo: grao de formalidade da situación e carácter público ou privado, distancia social entre os interlocutores, propósitos comunicativos, canle de comunicación e elementos non verbais.
- Xéneros discursivos desde o punto de vista da produción de textos orais, escritos e multimodais.
 - Respecto polas propiedades textuais nas creacións propias: coherencia, cohesión e adecuación.
 - Xéneros discursivos propios do ámbito educativo.
 - Xéneros discursivos do ámbito social. Produción de textos propios das redes sociais e medios de comunicación. Etiqueta dixital.
- Procesos de produción de textos orais, escritos e multimodais.
 - Interacción oral e escrita de carácter informal e formal. Cooperación conversacional e cortesía lingüística. escoita activa, asertividade e resolución dialogada dos conflitos.
 - Produción escrita: planificación, redacción, revisión e edición en diferentes soportes. Corrección gramatical e ortográfica. Propiedade léxica. Usos da escritura para a organización do pensamento: toma de notas, esquemas, mapas conceptuais, definicións, resumos etc.
 - Alfabetización mediática e informacional: reorganización e síntese da información en esquemas propios e transformación en coñecemento; comunicación e difusión de maneira creativa e respectuosa coa propiedade intelectual. Utilización de plataformas virtuais e recursos na Rede para a realización de proxectos escolares.
- Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais.
 - Mecanismos de cohesión. Emprego de conectores textuais distributivos, de orde, contraste e explicación. Mecanismos de referencia interna, gramaticais e léxicos (nominalizacións e hiperónimos de significado abstracto).
 - Uso coherente das formas verbais nos textos. Correlación temporal na coordinación e subordinación de oracións, e no discurso relatado.
 - Corrección lingüística e revisión ortográfica e gramatical dos textos. Uso de dicionarios, de manuais de consulta e de correctores ortográficos en soporte analóxico ou dixital.
 - Utilización dos signos de puntuación como mecanismo organizador do texto escrito. A súa relación co significado.
- Lectura autónoma. Implicación na lectura de obras de forma progresivamente autónoma a partir dunha preselección de textos variados e reflexión sobre os textos lidos e sobre a práctica da lectura.
 - Criterios e estratexias para a selección de obras variadas a partir da utilización autónoma da biblioteca escolar e pública dispoñible.
- Participación activa en actos culturais vinculados co circuío literario e lector.
 - Toma de conciencia e verbalización dos propios gustos e identidade lectora: a construción da biografía lectora.
 - Expresión da experiencia lectora utilizando progresivamente unha metalinguaxe específica. Apropiación dos textos lidos a través de distintas formas de recreación.
 - Mobilización da experiencia persoal, lectora e cultural para establecer vínculos de maneira argumentada entre a obra lida e aspectos da actualidade, así como con outros textos e manifestacións artísticas e culturais. A lectura compartida e a lectura dialóxica.
 - Estratexias para a recomendación das lecturas en soportes variados ou ben oralmente entre iguais, enmarcando de maneira básica as obras nos xéneros e subxéneros literarios. Utilización das redes sociais e dos formatos audiovisuais (booktrailers) para o fomento da lectura.
- Lectura guiada. Lectura de obras relevantes e fragmentos da literatura do patrimonio literario nacional e universal inscristas en itinerarios temáticos ou de xénero que atravesan épocas, contextos culturais e movementos artísticos.
 - Estratexias de construción compartida da interpretación das obras a través de conversacións literarias, debates

Contidos

- e disertacións literarias, coa incorporación progresiva da metalinguaxe específica.
- Estratexias de utilización de información sociohistórica, cultural e artística básica para construír a interpretación das obras literarias, en concreto, o achegamento ao contexto, á corrente literaria e ao autor ou autora, así como o establecemento de parentescos literarios.
- Relación e comparación dos textos lidos con outros textos orais, escritos ou multimodais, con outras manifestacións artísticas e culturais e coas formas de ficción en función de temas, tópicos, estruturas e linguaxes. Elementos de continuidade e de ruptura.
- Estratexias para interpretar obras e fragmentos literarios a partir da integración dos diferentes aspectos analizados e atendendo aos valores culturais, éticos e estéticos presentes nos textos. Lectura con perspectiva de xénero. Visibilización do universo literario feminino. Literatura ambiental e ecolóxica.
- Lectura expresiva, dramatización e recitación dos textos atendendo aos procesos de comprensión, apropiación e oralización implicados.
- Creación de textos a partir da apropiación das convencións da linguaxe literaria e en referencia a modelos dados (imitación, transformación, continuación etc.).
- Elaboración de conclusións propias sobre o funcionamento do sistema lingüístico cunha linguaxe específica a partir da observación, comparación e clasificación de unidades comunicativas e do contraste entre linguas.
- Recoñecemento da lingua como sistema e das súas unidades básicas tendo en conta os diferentes niveis: o son e sistema de escritura, as palabras (forma e significado) e a súa organización no discurso (orde das palabras, compoñentes das oracións ou conexión entre os significados).
- Estratexias de uso progresivamente autónomo de dicionarios e manuais de gramática para obter información gramatical básica. Recursos tecnolóxicos para a aprendizaxe da lingua.

UD	Título da UD	Duración
7	A literatura no Barroco	15

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Comprender o sentido global, a estrutura, a información máis relevante en función das necesidades comunicativas e a intención do emisor en textos orais e multimodais de certa complexidade de diferentes ámbitos, analizando a interacción entre os diferentes códigos.	Comprender o sentido global, a estrutura, a información máis relevante en función das necesidades comunicativas e a intención do emisor en textos orais e multimodais sinxelos de diferentes ámbitos, analizando a interacción entre os diferentes códigos.	PE	96
CA2.2 - Valorar a forma e o contido de textos orais e multimodais de certa complexidade, avaliando a súa calidade, fiabilidade e eficacia e a idoneidade da canle utilizada.	Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais sinxelos, realizando inferencias pouco complexas.		
CA2.3 - Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais de certa complexidade que respondan a diferentes propósitos de lectura, realizando as inferencias necesarias e con diferentes propósitos de lectura.	Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais sinxelos, realizando inferencias pouco complexas.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.4 - Valorar criticamente o contido e a forma de textos de certa complexidade avaliando a súa calidade e fiabilidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.	Valorar criticamente o contido e a forma de textos sinxelos avaliando a súa calidade e fiabilidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.		
CA2.5 - Localizar, seleccionar e contrastar de maneira progresivamente autónoma procedente de diferentes fontes calibrando a súa fiabilidade e pertinencia en función dos obxectivos de lectura.	Localizar, seleccionar e contrastar información de maneira progresivamente autónoma, seguindo as orientacións dadas pola docente, procedente de diferentes fontes calibrando a súa fiabilidade e pertinencia en función dos obxectivos de lectura.		
CA2.7 - Identificar e solucionar algúns problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Identificar e solucionar algúns problemas sinxelos de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso e seguindo as orientacións dadas pola docente.		
CA2.8 - Explicar e argumentar a interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.	Facer explicacións sinxelas das interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.		
CA2.9 - Identificar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe partindo da reflexión e da análise dos elementos lingüísticos, textuais e discursivos utilizados, así como dos elementos non verbais da comunicación.	Identificar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe seguindo as pautas dadas pola docente e poñendo en práctica os seus coñecementos lingüísticos, textuais, discursivos e non verbais.		
CA3.3 - Planificar a redacción de textos escritos e multimodais de certa extensión, atendendo á situación comunicativa, ao destinatario, ao propósito e á canle; redactar borradores e revisalos coa axuda do diálogo entre iguais e instrumentos de consulta e presentar un texto final coherente, cohesionado e co rexistro adecuado.	Planificar a redacción de textos escritos e multimodais sinxelos, atendendo á situación comunicativa, ao destinatario, ao propósito e á canle; redactar borradores e revisalos coa axuda do diálogo entre iguais e instrumentos de consulta e presentar un texto final coherente, cohesionado e adecuado.		
CA3.4 - Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.	Incorporar procedementos sinxelos, seguindo as orientacións dadas pola docente, para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.		
CA3.5 - Organizar a información e integrala en esquemas propios, reelaborala e comunicala de maneira creativa, adoptando un punto de vista crítico e respectando os principios de propiedade intelectual.	Organizar a información e integrala en esquemas propios sinxelos, reelaborala e comunicala de maneira creativa, adoptando un punto de vista crítico e respectando os principios de propiedade intelectual.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.7 - Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora argumentando as mudanzas a partir da reflexión metalingüística coa metalinguaxe específica.	Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora, seguindo as orientacións dadas pola docente e pondo en práctica os seus coñecementos lingüísticos e a reflexión sobre o uso da lingua.		
CA4.2 - Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais de certa complexidade, realizando as inferencias necesarias e con diferentes propósitos de lectura.	Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor en textos escritos e multimodais sinxelos, realizando inferencias pouco complexas e con diferentes propósitos de lectura.		
CA4.3 - Valorar criticamente o contido e a forma de textos literarios de certa complexidade avaliando a súa calidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.	Valorar criticamente o contido e a forma de textos literarios sinxelos, seguindo as orientacións dadas pola docente, avaliando a súa calidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.		
CA4.4 - Ler de maneira autónoma textos seleccionados en función dos propios gustos, intereses e necesidades e deixar constancia do progreso do propio itinerario lector e cultural explicando os criterios de selección das lecturas, as formas de acceso á cultura literaria e a experiencia da lectura.	Ler de maneira autónoma textos seleccionados en función dos propios gustos, intereses e necesidades e deixar constancia do progreso do propio itinerario lector e cultural, explicando a experiencia da lectura.		
CA4.5 - Compartir a experiencia da lectura en soportes diversos relacionando o sentido da obra coa propia experiencia biográfica, lectora e cultural.	Compartir a experiencia da lectura en soportes diversos relacionando o sentido da obra coa propia experiencia biográfica, lectora e cultural.		
CA4.6 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico, atendendo á configuración e á evolución dos xéneros e subxéneros literarios.	Explicar e argumentar de forma sinxela a interpretación das obras lidas, seguindo as pautas dadas pola docente, analizando a relación interna dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto		
CA4.7 - Establecer de maneira progresivamente autónoma vínculos argumentados entre os textos lidos e outros textos escritos, orais ou multimodais, así como con outras manifestacións artísticas e culturais, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe e valores éticos e estéticos, mostrando a implicación e a resposta persoal do alumnado na lectura.	Establecer de maneira progresivamente autónoma, seguindo as pautas dadas pola docente, vínculos argumentados entre os textos lidos e outros textos escritos, orais ou multimodais, así como con outras manifestacións artísticas e culturais, mostrando a implicación e a resposta do alumnado na lectura.		
CA4.8 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, partindo da lectura de obras ou fragmentos significativos en que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	Crear textos persoais ou colectivos sinxelos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, partindo de textos modelo.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA5.1 - Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.	Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical, seguindo as orientacións da docente.		
CA5.2 - Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora argumentando as mudanzas a partir da reflexión metalingüística coa metalinguaxe específica e identificar e emendar algúns problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora, a partir dos coñecementos lingüísticos e da reflexión sobre a lingua, seguindo as orientacións da docente, para identificar e corrixir problemas de comprensión lectora implicado no uso da lingua.		
CA5.4 - Formular xeneralizacións sobre algúns aspectos do funcionamento da lingua a partir da observación, comparación e transformación de enunciados, así como da formulación de hipóteses e a procura de contraexemplos, utilizando a metalinguaxe específica e consultando de maneira progresivamente autónoma dicionarios, manuais e gramáticas.	Formular xeneralizacións sinxelas sobre algúns aspectos do funcionamento da lingua a partir da observación e comparación de enunciados, utilizando a metalinguaxe específica e consultando de maneira progresivamente autónoma dicionarios e manuais.		
CA4.1 - Participar de maneira activa e adecuada en interaccións orais informais, no traballo e en situacións orais formais de carácter dialogado (como actos culturais vinculados co circuíto literario e lector), adoptando actitudes de escoita activa e estratexias de cooperación conversacional e de cortesía lingüística.	Participar de maneira adecuada en interaccións orais informais, no traballo e en situacións orais formais de carácter dialogado, adoptando actitudes de escoita activa e estratexias de cooperación conversacional e de cortesía lingüística.	TI	4

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Contexto vinculado ás estratexias de comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais de diferentes ámbitos: compoñentes do feito comunicativo. - Xéneros discursivos desde o punto de vista da comprensión e da análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. <ul style="list-style-type: none"> - Xéneros discursivos propios do ámbito educativo. - Procesos de comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. <ul style="list-style-type: none"> - Comprensión oral: sentido global do texto e relación entre as súas partes, selección e retención da información relevante. A intención do emisor. Detección de usos discriminatorios da linguaxe verbal e non verbal. Valoración da forma e do contido do texto. - Comprensión lectora: sentido global do texto e relación entre as súas partes. A intención do emisor. Detección de usos discriminatorios da linguaxe verbal e non verbal. Usos manipuladores da linguaxe. Os boatos. Valoración da forma e do contido do texto. - Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais. <ul style="list-style-type: none"> - Uso de dicionarios e de manuais de consulta en soporte analóxico ou dixital. - Recoñecemento dos signos de puntuación como mecanismo organizador do texto escrito. A súa relación co significado.

Contidos

- Contexto vinculado ás estratexias de produción de textos orais, escritos e multimodais de diferentes ámbitos: compoñentes do feito comunicativo.
- Elaboración de textos orais tendo en conta os compoñentes do feito comunicativo: grao de formalidade da situación e carácter público ou privado, distancia social entre os interlocutores, propósitos comunicativos, canle de comunicación e elementos non verbais.
- Xéneros discursivos desde o punto de vista da produción de textos orais, escritos e multimodais.
 - Respecto polas propiedades textuais nas creacións propias: coherencia, cohesión e adecuación.
 - Xéneros discursivos propios do ámbito educativo.
 - Xéneros discursivos do ámbito social. Produción de textos propios das redes sociais e medios de comunicación. Etiqueta dixital.
- Procesos de produción de textos orais, escritos e multimodais.
 - Interacción oral e escrita de carácter informal e formal. Cooperación conversacional e cortesía lingüística. escoita activa, asertividade e resolución dialogada dos conflitos.
 - Produción escrita: planificación, redacción, revisión e edición en diferentes soportes. Corrección gramatical e ortográfica. Propiedade léxica. Usos da escritura para a organización do pensamento: toma de notas, esquemas, mapas conceptuais, definicións, resumos etc.
 - Alfabetización mediática e informacional: reorganización e síntese da información en esquemas propios e transformación en coñecemento; comunicación e difusión de maneira creativa e respectuosa coa propiedade intelectual. Utilización de plataformas virtuais e recursos na Rede para a realización de proxectos escolares.
- Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais.
 - Mecanismos de cohesión. Emprego de conectores textuais distributivos, de orde, contraste e explicación. Mecanismos de referencia interna, gramaticais e léxicos (nominalizacións e hiperónimos de significado abstracto).
 - Uso coherente das formas verbais nos textos. Correlación temporal na coordinación e subordinación de oracións, e no discurso relatado.
 - Corrección lingüística e revisión ortográfica e gramatical dos textos. Uso de dicionarios, de manuais de consulta e de correctores ortográficos en soporte analóxico ou dixital.
 - Utilización dos signos de puntuación como mecanismo organizador do texto escrito. A súa relación co significado.
- Lectura autónoma. Implicación na lectura de obras de forma progresivamente autónoma a partir dunha preselección de textos variados e reflexión sobre os textos lidos e sobre a práctica da lectura.
 - Criterios e estratexias para a selección de obras variadas a partir da utilización autónoma da biblioteca escolar e pública dispoñible.
- Participación activa en actos culturais vinculados co circuío literario e lector.
 - Toma de conciencia e verbalización dos propios gustos e identidade lectora: a construción da biografía lectora.
 - Expresión da experiencia lectora utilizando progresivamente unha metalinguaxe específica. Apropiación dos textos lidos a través de distintas formas de recreación.
 - Mobilización da experiencia persoal, lectora e cultural para establecer vínculos de maneira argumentada entre a obra lida e aspectos da actualidade, así como con outros textos e manifestacións artísticas e culturais. A lectura compartida e a lectura dialóxica.
 - Estratexias para a recomendación das lecturas en soportes variados ou ben oralmente entre iguais, enmarcando de maneira básica as obras nos xéneros e subxéneros literarios. Utilización das redes sociais e dos formatos audiovisuais (booktrailers) para o fomento da lectura.
- Lectura guiada. Lectura de obras relevantes e fragmentos da literatura do patrimonio literario nacional e universal inscristas en itinerarios temáticos ou de xénero que atravesan épocas, contextos culturais e movementos artísticos.
 - Estratexias de construción compartida da interpretación das obras a través de conversacións literarias, debates

Contidos

- e disertacións literarias, coa incorporación progresiva da metalinguaxe específica.
- Estratexias de utilización de información sociohistórica, cultural e artística básica para construír a interpretación das obras literarias, en concreto, o achegamento ao contexto, á corrente literaria e ao autor ou autora, así como o establecemento de parentescos literarios.
- Relación e comparación dos textos lidos con outros textos orais, escritos ou multimodais, con outras manifestacións artísticas e culturais e coas formas de ficción en función de temas, tópicos, estruturas e linguaxes. Elementos de continuidade e de ruptura.
- Estratexias para interpretar obras e fragmentos literarios a partir da integración dos diferentes aspectos analizados e atendendo aos valores culturais, éticos e estéticos presentes nos textos. Lectura con perspectiva de xénero. Visibilización do universo literario feminino. Literatura ambiental e ecolóxica.
- Lectura expresiva, dramatización e recitación dos textos atendendo aos procesos de comprensión, apropiación e oralización implicados.
- Creación de textos a partir da apropiación das convencións da linguaxe literaria e en referencia a modelos dados (imitación, transformación, continuación etc.).
- Elaboración de conclusións propias sobre o funcionamento do sistema lingüístico cunha linguaxe específica a partir da observación, comparación e clasificación de unidades comunicativas e do contraste entre linguas.
- Recoñecemento da lingua como sistema e das súas unidades básicas tendo en conta os diferentes niveis: o son e sistema de escritura, as palabras (forma e significado) e a súa organización no discurso (orde das palabras, compoñentes das oracións ou conexión entre os significados).
- Estratexias de uso progresivamente autónomo de dicionarios e manuais de gramática para obter información gramatical básica. Recursos tecnolóxicos para a aprendizaxe da lingua.

UD	Título da UD	Duración
8	As palabras.	10

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Identificar e evitar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe, partindo da reflexión e da análise dos elementos lingüísticos, textuais e discursivos utilizados, así como dos elementos non verbais da comunicación.	Identificar e evitar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe, partindo dos coñecementos adquiridos na aula.	PE	100
CA2.7 - Identificar e solucionar algúns problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Identificar e solucionar algúns problemas sinxelos de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso e seguindo as orientacións dadas pola docente.		
CA2.8 - Explicar e argumentar a interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.	Facer explicacións sinxelas das interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.9 - Identificar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe partindo da reflexión e da análise dos elementos lingüísticos, textuais e discursivos utilizados, así como dos elementos non verbais da comunicación.	Identificar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe seguindo as pautas dadas pola docente e poñendo en práctica os seus coñecementos lingüísticos, textuais, discursivos e non verbais.		
CA3.4 - Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.	Incorporar procedementos sinxelos, seguindo as orientacións dadas pola docente, para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.		
CA5.1 - Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.	Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical, seguindo as orientacións da docente.		
CA5.2 - Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora argumentando as mudanzas a partir da reflexión metalingüística coa metalinguaxe específica e identificar e emendar algúns problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora, a partir dos coñecementos lingüísticos e da reflexión sobre a lingua, seguindo as orientacións da docente, para identificar e corrixir problemas de comprensión lectora implicado no uso da lingua.		
CA5.3 - Explicar e argumentar a interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.	Facer explicacións sinxelas da interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.		
CA5.4 - Formular xeneralizacións sobre algúns aspectos do funcionamento da lingua a partir da observación, comparación e transformación de enunciados, así como da formulación de hipóteses e a procura de contraexemplos, utilizando a metalinguaxe específica e consultando de maneira progresivamente autónoma dicionarios, manuais e gramáticas.	Formular xeneralizacións sinxelas sobre algúns aspectos do funcionamento da lingua a partir da observación e comparación de enunciados, utilizando a metalinguaxe específica e consultando de maneira progresivamente autónoma dicionarios e manuais.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Análise da propia biografía lingüística propia e da diversidade lingüística do centro e mais da localidade. - Desenvolvemento da reflexión interlingüística. - Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais. - A expresión da subxectividade en textos de carácter expositivo. Identificación das variacións das formas

Contidos

- deícticas (fórmulas de confianza e cortesía) en relación coas situacións de comunicación.
- Análise dos mecanismos de cohesión. Conectores textuais distributivos, de orde, contraste e explicación. Mecanismos de referencia interna, gramaticais e léxicos (nominalizacións e hiperónimos de significado abstracto).
- Recoñecemento dos signos de puntuación como mecanismo organizador do texto escrito. A súa relación co significado.
- Procesos de produción de textos orais, escritos e multimodais.
- Produción escrita: planificación, redacción, revisión e edición en diferentes soportes. Corrección gramatical e ortográfica. Propiedade léxica. Usos da escritura para a organización do pensamento: toma de notas, esquemas, mapas conceptuais, definicións, resumos etc.
- Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais.
- Mecanismos de cohesión. Emprego de conectores textuais distributivos, de orde, contraste e explicación. Mecanismos de referencia interna, gramaticais e léxicos (nominalizacións e hiperónimos de significado abstracto).
- Corrección lingüística e revisión ortográfica e gramatical dos textos. Uso de dicionarios, de manuais de consulta e de correctores ortográficos en soporte analóxico ou dixital.
- Elaboración de conclusións propias sobre o funcionamento do sistema lingüístico cunha linguaxe específica a partir da observación, comparación e clasificación de unidades comunicativas e do contraste entre linguas.
- Diferenzas relevantes e interseccións entre a lingua oral e a lingua escrita atendendo a aspectos sintácticos, léxicos e pragmáticos.
- Recoñecemento da lingua como sistema e das súas unidades básicas tendo en conta os diferentes niveis: o son e sistema de escritura, as palabras (forma e significado) e a súa organización no discurso (orde das palabras, compoñentes das oracións ou conexión entre os significados).
- Distinción entre a forma (categoría gramatical) e a función das palabras (funcións sintácticas da oración simple) e consolidación dos procedementos léxicos (afixos) e sintácticos para a mudanza de categoría.
- Relación entre os esquemas semántico e sintáctico da oración simple. Observación e transformación de enunciados de acordo con estes esquemas e uso da terminoloxía sintáctica necesaria.
- Procedementos de adquisición e formación de palabras. Reflexión sobre as mudanzas no seu significado, as relacións semánticas entre palabras e os seus valores denotativos e connotativos en función do contexto e do propósito comunicativo.

UD	Título da UD	Duración
9	Os sintagmas. A oración simple.	15

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.7 - Identificar e solucionar algúns problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Identificar e solucionar algúns problemas sinxelos de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso e seguindo as orientacións dadas pola docente.	PE	100

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.8 - Explicar e argumentar a interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.	Facer explicacións sinxelas das interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.		
CA2.9 - Identificar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe partindo da reflexión e da análise dos elementos lingüísticos, textuais e discursivos utilizados, así como dos elementos non verbais da comunicación.	Identificar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe seguindo as pautas dadas pola docente e poñendo en práctica os seus coñecementos lingüísticos, textuais, discursivos e non verbais.		
CA3.4 - Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.	Incorporar procedementos sinxelos, seguindo as orientacións dadas pola docente, para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.		
CA5.1 - Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical.	Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical, seguindo as orientacións da docente.		
CA5.2 - Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora argumentando as mudanzas a partir da reflexión metalingüística coa metalinguaxe específica e identificar e emendar algúns problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e facer propostas de mellora, a partir dos coñecementos lingüísticos e da reflexión sobre a lingua, seguindo as orientacións da docente, para identificar e correxir problemas de comprensión lectora implicado no uso da lingua.		
CA5.3 - Explicar e argumentar a interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.	Facer explicacións sinxelas da interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.		
CA5.4 - Formular xeneralizacións sobre algúns aspectos do funcionamento da lingua a partir da observación, comparación e transformación de enunciados, así como da formulación de hipóteses e a procura de contraexemplos, utilizando a metalinguaxe específica e consultando de maneira progresivamente autónoma dicionarios, manuais e gramáticas.	Formular xeneralizacións sinxelas sobre algúns aspectos do funcionamento da lingua a partir da observación e comparación de enunciados, utilizando a metalinguaxe específica e consultando de maneira progresivamente autónoma dicionarios e manuais.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos

- Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais.
- Análise dos mecanismos de cohesión. Conectores textuais distributivos, de orde, contraste e explicación. Mecanismos de referencia interna, gramaticais e léxicos (nominalizacións e hiperónimos de significado abstracto).
- Recoñecemento dos signos de puntuación como mecanismo organizador do texto escrito. A súa relación co significado.
- Procesos de produción de textos orais, escritos e multimodais.
- Produción escrita: planificación, redacción, revisión e edición en diferentes soportes. Corrección gramatical e ortográfica. Propiedade léxica. Usos da escritura para a organización do pensamento: toma de notas, esquemas, mapas conceptuais, definicións, resumos etc.
- Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais.
- Mecanismos de cohesión. Emprego de conectores textuais distributivos, de orde, contraste e explicación. Mecanismos de referencia interna, gramaticais e léxicos (nominalizacións e hiperónimos de significado abstracto).
- Uso coherente das formas verbais nos textos. Correlación temporal na coordinación e subordinación de oracións, e no discurso relatado.
- Corrección lingüística e revisión ortográfica e gramatical dos textos. Uso de dicionarios, de manuais de consulta e de correctores ortográficos en soporte analóxico ou dixital.
- Elaboración de conclusións propias sobre o funcionamento do sistema lingüístico cunha linguaxe específica a partir da observación, comparación e clasificación de unidades comunicativas e do contraste entre linguas.
- Diferenzas relevantes e interseccións entre a lingua oral e a lingua escrita atendendo a aspectos sintácticos, léxicos e pragmáticos.
- Recoñecemento da lingua como sistema e das súas unidades básicas tendo en conta os diferentes niveis: o son e sistema de escritura, as palabras (forma e significado) e a súa organización no discurso (orde das palabras, compoñentes das oracións ou conexión entre os significados).
- Distinción entre a forma (categoría gramatical) e a función das palabras (funcións sintácticas da oración simple) e consolidación dos procedementos léxicos (afixos) e sintácticos para a mudanza de categoría.
- Relación entre os esquemas semántico e sintáctico da oración simple. Observación e transformación de enunciados de acordo con estes esquemas e uso da terminoloxía sintáctica necesaria.
- Procedementos de adquisición e formación de palabras. Reflexión sobre as mudanzas no seu significado, as relacións semánticas entre palabras e os seus valores denotativos e connotativos en función do contexto e do propósito comunicativo.

4.1. Concrecións metodolóxicas

A metodoloxía didáctica enténdese como o conxunto de estratexias, procedementos e accións organizadas e planificadas polo profesorado, coa finalidade de posibilitar a aprendizaxe do alumnado e o logro dos obxectivos plantexados.

4.1.1. METODOLOXÍA XERAL.

Os principios psicopedagóxicos xerais xorden das teorías do proceso de ensinanza e aprendizaxe, que, a súa vez, se desprenden do marco teórico ou paradigma que as ampara. O noso enfoque baséase nos principios xerais ou ideas-eixe seguintes:

1. Partir do nivel de desenvolvemento do alumnado.

Este principio esixe atender simultaneamente ao nivel de competencia cognitiva correspondente ao nivel de desenvolvemento no que se atopan os alumnos e alumnas, por unha parte, e os coñecementos previos que estes posúen en relación co que se quere que aprendan, por outra. Isto débese a que o inicio dunha nova aprendizaxe escolar debe comezar a partir dos conceptos, representacións e coñecementos que construíu o alumnado nas súas experiencias previas.

2. Asegurar a construción de aprendizaxes significativas e a aplicación dos coñecementos á vida.

Para asegurar unha aprendizaxe significativa deben cumprirse varias condicións. En primeiro lugar, o contido debe ser potencialmente significativo (significatividade), tanto dende o punto de vista da estrutura lóxica da materia que se está traballando como da estrutura psicolóxica do alumnado. En segundo lugar, é necesario que o alumnado teña unha actitude favorable para aprender significativamente, é dicir, que estea motivado para conectar o novo que está aprendendo co que el xa sabe, co fin de modificar as estruturas cognitivas anteriores.

Se se producen aprendizaxes verdadeiramente significativas, se consegue un dos obxectivos principais da educación: asegurar a funcionalidade do aprendido; é dicir, que os coñecementos adquiridos poidan ser utilizados nas circunstancias reais nas que o alumnado os necesiten (transferencia).

3. Facilitar a realización de aprendizaxes significativas por si sos.

É necesario que os alumnos e alumnas sexan capaces de aprender a aprender. Para iso hai que prestar especial atención á adquisición de estratexias de planificación da propio aprendizaxe e o funcionamento da memoria comprensiva. A memoria non é so o recordo do aprendido, senón tamén o punto de partida para realizar novas aprendizaxes. Canto máis rica sexa a estrutura cognitiva onde se almacena a información e os aprendizaxes realizadas, máis doada será poder realizar aprendizaxes significativas por un mesmo.

4. Modificar esquemas de coñecemento.

A estrutura cognitiva do alumnado concíbese como un conxunto de esquemas de coñecemento que recollen unha serie de informacións, que poden estar organizadas en maior ou menor grado e, polo tanto, ser máis ou menos adecuadas á realidade. Durante o proceso de aprendizaxe, o alumnado debería recibir informacións que entren en contradición cos coñecementos que ata ese momento posúe e que, dese modo, rompan o equilibrio inicial dos seus esquemas de coñecemento. Superada esta fase, voltará o reequilibrio, o que supón unha nova seguridade cognitiva, grazas á acomodación de novos coñecementos, pois so desa maneira se pode aprender significativamente.

5. Entrenar diferentes estratexias de metacognición.

Unha maneira de asegurar que o alumnado aprenda a aprender, a pensar, é facilitándolles ferramentas que lles permitan reflexionar sobre aquilo que lles funciona ben e aquilo que non acadan facer como querían ou se lles pedía; desta maneira consolidan formas de actuar exitosas e descartan as demais. Ademais, mediante a metacognición, o alumnado é consciente de que saben e, polo tanto, poden afondar nese coñecemento e aplicalo con seguridade en situacións novas (transferencia), tanto de aprendizaxe como da vida real.

6. Potenciar a actividade e interactividade nos procesos de aprendizaxe.

A actividade consiste en establecer relacións ricas e dinámicas entre o novo contido e os coñecementos previos que o alumnado xa posúe. Non obstante, é preciso considerar que, aínda que o alumno e alumnas son o verdadeiro artífice do proceso de aprendizaxe, a actividade educativa é sempre interpersoal, e nela existen dous polos: o alumnado e o profesor.

Podemos dicir que a intervención educativa é un proceso de interactividade profesor-alumnado ou alumno-alumno, no que convén distinguir entre aquilo que o alumnado é capaz de facer e de aprender por si so e o que é capaz de aprender coa axuda doutras persoas. A zona que se configura entre estes dous niveis (zona de desenrolo próximo) delimita a marxe de incidencia da acción educativa. O docente debe intervir naquelas actividades que un alumno ou alumna non é capaz de realizar por si mesmo ou mesma, pero que pode chegar a solucionar se recibe a axuda pedagóxica conveniente. Na interacción alumno-alumno, temos que dicir que as actividades que favorecen os traballos cooperativos, aquelas nas que se confrontan distintos puntos de vista ou nas que se establecen relacións de tipo tutorial duns alumnos con outros, favorecen moi significativamente os procesos de aprendizaxe.

4.1.2. PRINCIPIOS DIDÁCTICOS.

Estes principios psicopedagóxicos implican ou se concretan nunha serie de principios didácticos, a través dos que se especifican novos condicionantes nas formas de ensinanza-aprendizaxe, que constitúen un desenvolvemento máis pormenorizado dos principios metodolóxicos establecidos no currículo:

1. Asegurar a relación das actividades de ensinanza e aprendizaxe coa vida real do alumnado, partindo, sempre que sexa posible, da súa propia experiencia.
2. Diseñar actividades de ensinanza-aprendizaxe que permitan ao alumnado establecer relacións substantivas entre os coñecementos e experiencias previas e os novos aprendizaxes, facilitando deste modo a construción de aprendizaxes significativas.
3. Organizar os contidos en torno a eixes que permitan abordar os problemas, as situacións e os acontecementos dentro dun contexto na súa globalidade.

4. Favorecer a interacción alumnado-profesor e alumno-alumno, para que se produza a construción de aprendizaxes significativas e a adquisición de contidos de claro compoñente cultural e social.
5. Potenciar o interese espontáneo do alumnado no coñecemento dos códigos convencionais e instrumentos de cultura, aínda sabendo que as dificultades que estas aprendizaxes conlevan poden desmotiválos; é necesario preverlas e graduar as actividades en consecuencia.
6. Ter en conta as peculiaridades de cada grupo e os ritmos de aprendizaxe de cada alumno/a en concreto, para adaptar os métodos e recursos ás diferentes situacións.
7. Proporcionar continuamente información ao alumnado sobre o momento do proceso de aprendizaxe no que se atopa, clarificando os obxectivos que debe conseguir, facéndolle tomar conciencia das súas posibilidades e das dificultades que debe superar, e propiciando a construción de estratexias de aprendizaxe innovadoras.
8. Impulsar as relacións entre iguais proporcionando pautas que permitan a confrontación e modificación de puntos de vista, a coordinación de intereses, a toma de decisións colectivas, a axuda mutua e a superación de conflitos mediante o diálogo e a cooperación.
9. Diseñar actividades para conseguir a plena adquisición e consolidación de contidos tendo en conta que moitos deles non se adquieren unicamente a través das actividades desenvolvidas no contexto do aula, pero que o funcionamento da escola como organización social si pode facilitar: participación, respecto, cooperación, solidariedade, tolerancia, liberdade responsable, etc

4.1.3. METODOLOXÍA ESPECÍFICA.

Na presentación da materia Lingua Castelá e Literatura destacan os seguintes aspectos dende o punto de vista didáctico:

- Que carencias ten o alumnado no ámbito lingüístico?
- Que coñecementos e destrezas de carácter lingüístico deben ter adquirido ao remate da ESO?

As respostas a estas preguntas sitúannos ante o esencial como constituínte fundamental do currículo e conducen á utilización de materiais que fomentan a adquisición progresiva dun conxunto de conceptos e destrezas (métodos, técnicas, estratexias) imprescindibles para o desenvolvemento persoal, social, académico e profesional do alumnado.

Conxugamos, así, catro perspectivas complementarias, que se converten nos catro grandes referentes do proxecto:

a. A perspectiva instrumental: a lingua como instrumento e vehículo das demais aprendizaxes. Preténdese promover o dominio da lingua oral e escrita como base da aprendizaxe, do propio desenvolvemento persoal e da inserción social e profesional.

b. A perspectiva social: a lingua como produto social e conxunto de normas. A súa finalidade é fomentar o respecto ao código e ás súas normas como garantía do intercambio comunicativo.

c. A perspectiva cultural: a lingua como vehículo da literatura. O obxectivo é que todos coñezamos e compartamos o patrimonio lingüístico e literario que nos pertence como membros dunha comunidade.

d. A perspectiva ética: a lingua como soporte do pensamento e vehículo de valores. Foméntase a formación do xuízo dende uns valores intelectuais e morais asumidos criticamente.

-Comunicación, información, razoamento e coñecemento.

A finalidade última que perseguimos é incrementar a competencia comunicativa do alumnado, entendendo por competencia comunicativa a capacidade individual de participar en intercambios orais ou escritos dunha maneira correcta e adecuada ás características da situación e do contexto. Pero tamén son obxectivos prioritarios mellorar a capacidade para acceder á información dunha maneira comprensiva e crítica, aumentar a capacidade de razoamento verbal e iniciar no coñecemento da lingua e a literatura.

-Realidade lingüística de España.

Preséntase a realidade lingüística de España a través dunha visión das peculiaridades lingüísticas de cada comunidade autónoma. Trátase de que o alumnado perciban que España é un país plurilingüe, no que o castelán actúa coma lingua común; e que constaten ademais que o castelán non é unha lingua uniforme, senón que dentro da súa unidade hai diversas variedades de carácter xeográfico. En síntese, o obxectivo é dar a coñecer esa riqueza lingüística que nos caracteriza para que todos a respectemos e a valoremos.

-Eixes de contido.

Os saberes e destrezas organízanse en toda a etapa sobre os seguintes eixes de contido:

- A comunicación.
- O estudo da lingua.
- A literatura.

-A comunicación.

Atende aos usos e formas da comunicación oral e da comunicación escrita. Ten, pois, un carácter instrumental e está centrada no traballo sistemático das catro destrezas lingüísticas básicas: ler, falar, escribir e escoitar.

Consta de dúas partes:

a. Lectura e comprensión:

Os textos selecciónanse en función da súa calidade, o seu interese e a súa adecuación ao alumnado, traballando unha tipoloxía textual moi variada: lendas, mitos, contos tradicionais ou modernos, textos periodísticos, textos expositivos e multimodais etc.

Cada texto vai precedido de actividades de prelectura cuxa finalidade é a activación dos coñecementos previos e a formulación de conxecturas que convertan a lectura nun proceso activo de verificación de hipótese.

Despois da lectura realízanse unhas actividades sobre os aspectos máis relevantes do texto lido. Estas actividades están agrupadas en torno ás seguintes categorías: comprensión, análise dos personaxes, análise da organización, análise da expresión, situación da comunicación, opinión ou xuízo, e creación.

b. Expresión:

Preséntanse situacións de comunicación que conteñen un problema cuxa solución implica coñecer as convencións de determinado xénero ou forma de comunicación. O esquema vén a ser así: pasouche algo ou queres acadar un obxectivo; que tes que facer?: unha reclamación, unha asemblea, unha reunión, un informe; e como se fai?: formato, ton, modo de expresión.

Os distintos xéneros tratados (a reunión, a noticia, o folleto, a carta ao director, as regras do xogo, o traballo escolar) agrúpanse en función do tipo de texto ao que se adscriben (diálogo, narración, descrición, argumentación, prescrición, exposición).

O apartado de Técnicas que se inserta no programa de Expresión ten por obxecto traballar as habilidades da composición oral ou escrita de textos: ordenar a información, construír un parágrafo, relacionar ideas, evitar repeticións.

-O estudo da lingua.

Agrupar tres partes:

a. Gramática:

O seu obxectivo é a firme adquisición duns conceptos básicos e dun vocabulario que nos permita nomear os fenómenos da linguaxe. O coñecemento deses conceptos e doutros fenómenos de carácter gramatical contribúe a que o alumnado adquiera criterios de corrección para as súas producións lingüísticas tanto orais como escritas.

b. Ortografía:

Ten por obxecto afianzar o dominio das normas ortográficas. Este apartado responde a un sistema de tres pasos: observa, aprende e aplica. Primeiro obsérvanse os fenómenos ortográficos a través dun texto, despois se presentan as regras e, a continuación, un conxunto de actividades sobre elas que rematan nun ditado.

c. Vocabulario:

O alumnado traballa os principais fenómenos léxico-semánticos (a sinonimia, a antonimia, a polisemia, os campos léxicos, os eufemismos), así como os mecanismos de multiplicación do léxico (prefixación, sufixación, siglas, préstamos).

Esta labor complétase co estudo do vocabulario dun determinado campo relacionado coa lectura inicial. Pártese duns diagramas que facilitan a adquisición dun vocabulario básico e o uso do dicionario.

-A literatura.

O alumnado empeza abordando o estudo da literatura como forma, co fin de dar unha base metodolóxica firme; por

iso se traballan especialmente os xéneros e a métrica.

Entre as funcións do texto literario hai dúas moi relevantes: o texto debe atraer, de modo que a súa lectura sexa interesante e practerera e se vaia desenvolvendo na persoa certa afición pola lectura; e, salvo que se converta nun mero xogo verbal, o texto debe dicir cousas, debe amosar ideas, sentimentos, formas de actuar e de comportarse, que son obxecto de observación, de reflexión e de crítica. Ambas funcións nos remiten a unha concepción da literatura coma contido. Esta concepción domina na selección dos textos e está presente tamén nas actividades propostas.

Ademais, como apoio para fomentar a lectura, súxírese un libro obrigatorio por trimestre, ademais doutras lecturas opcionais, elixidas polo profesor. A selección pode incluír obras de autores clásicos e actuais de recoñecido prestixio e está baseada en dous criterios: a calidade das obras propostas e o interese que poidan suscitar entre o alumnado.

O tratamento dos contidos lévase, pois, a cabo dende as seguintes consideracións:

- A súa necesaria funcionalidade para satisfacer as necesidades de comunicación dos alumnos no medio social, cultural e académico, polo que se derivarán do traballo sobre textos orais e escritos, tanto literarios coma non literarios.

- A introdución dos contidos debe levarse a cabo mediante a análise de realizacións concretas, avanzando dende o persoal e espontáneo cara o normativo e formal.

- A selección dos contidos debe atender non só á valoración dos niveis normativos cultos da lingua, senón tamén ás variantes idiomáticas e aos rexistros ou usos marcados pola procedencia social do alumnado, que serán analizados e modificados cando resulte necesario, pero sempre con unha actitude respectuosa.

- Deben incorporarse como contidos propios da materia aqueles que faciliten o traballo interdisciplinar co resto das materias curriculares, atendendo especialmente á interrelación con outros sistemas e códigos de comunicación (plástico, musical, xestual, corporal, gráfico, etc.). O traballo por proxectos convértese na base do coñecemento que permite o desenvolvemento das competencias clave.

- O desenvolvemento das capacidades lingüísticas e, consecuentemente, o tratamento progresivo dos contidos responden a un modelo que esixe traballar en cada momento todos os aspectos implicados, aínda que con diferentes graos de amplitude e profundidade.

- No desenvolvemento cognitivo do alumnado ten influencia decisiva, non só o estudo de contidos, senón tamén o exercicio da súa competencia lingüística, de modo que, canto máis rica sexa a expresión lingüística do alumnado, máis recursos e matices terá o seu pensamento, pois falar mellor implica pensar mellor.

Dende unha perspectiva inter e intradisciplinar, o transcurso desta materia materializarase mediante procedementos encamiñados ao desenvolvemento das habilidades lingüístico-comunicativas, é dicir, para a expresión e comprensión oral e escrita en contextos sociais significativos, así como no ámbito da comunicación literaria. A adquisición e desenvolvemento destas habilidades implica a reflexión sobre os mecanismos de funcionamento da lingua e as súas condicións de uso e a adquisición dunha terminoloxía que permita a comunicación sobre a lingua. Así mesmo, a educación literaria implica a aplicación de coñecementos sobre o contexto histórico-cultural á lectura e interpretación de textos literarios.

Da mesma maneira, a presentación da materia dende unha perspectiva inter e intradisciplinar tamén se levará a cabo a través de actitudes e valores como o rigor e a curiosidade científica; a conservación e valoración do patrimonio cultural, artístico, institucional e histórico; a tolerancia respecto ás ideas, opinións e crenzas doutras persoas e sociedades; a valoración e defensa da paz mundial e da sociedade democrática, e a responsabilidade fronte aos problemas colectivos e o sentido da solidariedade.

A concreción das experiencias de traballo na aula, dende un punto de vista teórico aberto e de síntese, buscará a alternancia entre os dous grandes tipos de estratexias: expositivas e de indagación. Estas estratexias se materializarán en técnicas como:

- O diálogo.

- O estudo dirixido.

- A investigación empregando diferentes fontes de información tanto en soporte físico (papel) coma dixital..
- O seminario.
- A exposición oral.
- A análise e comentario de textos.
- A paráfrase de textos.
- O coloquio e o debate.
- A declamación.
- A dramatización de textos teatrais.
- A recitación de poemas.
- A composición e redacción guiada.
- O obradoiro literario: creación de textos literarios propios, por exemplo, textos narrativos e poemas e/ou elaboración de lapbooks e fan-fiction creados a partir da lectura de textos ata audiorrelatos e/ou podcast, vídeopoemas, videocríticas etc.
- A elaboración de reportaxes.
- A creación de entrevistas a persoas relevantes para ao alumnado próximos a súa realidade ou afastados de sí.

En síntese, propónse a utilización de varios métodos didácticos, mesturándoos:

- Interrogativo: preguntar frecuentemente ao alumnado conforme avanzamos no desenvolvemento de cada unidade. É unha boa forma de coñecer o punto de partida e animalos a participar.
- Indutivo: partindo da análise de fenómenos ou manifestacións particulares, chegamos á xeneralización.
- Dedutivo: aplicar a fenómenos concretos proposicións de carácter xeral.
- Investigativo: propiciar procesos de busca e elaboración de informacións para favorecer a construción de novos coñecementos.
- Dialéctico: chegar a conclusións tras sucesivas fases de análise e síntese entre todos.

4.1.1. ACTIVIDADES E ESTRATEXIAS DE ENSINANZA-APRENDIZAXE.

As actividades ou experiencias de aprendizaxe son o conxunto de tarefas ou actuacións de toda índole que o alumnado debe realizar para acadar os obxectivos previstos e adquirir os contidos seleccionados. É importante dispoñer dun amplo e variado repertorio de actividades para atender *¿sen dificultades engadidas¿* ao estilo e ao ritmo de aprendizaxe de cada alumno e alumna. Con isto, sen embargo, non se pretende homoxeneizar os tempos de actividades e as tarefas propiamente ditas. Un mesmo tempo educativo pode e debe permitir a realización de actuacións diversas nun mesmo grupo de alumnos e alumnas.

Para a selección de actividades ou experiencias de aprendizaxe propóñense os seguintes criterios operativos:

- Validez; isto é, relación entre experiencia e conduta desexada.
- Comprensividade; xa que os diferentes tipos de aprendizaxe esixen distintos tipos de experiencias.
- Variedade; para cubrir diferentes intereses, modalidades de aprendizaxe, ritmo de traballo, etc.
- Adaptación ao nivel xeral do desenvolvemento individual e do grupo.
- Estruturación en redes ou constelacións arredor dun plan xeral.
- Continuidade dentro da mesma competencia; entre a experiencia escolar e a extraescolar, dentro do mesmo tempo escolar.

- Relevancia para a vida cotiá do alumnado; xa que, xeralmente, este aprende para responder as súas necesidades.
- Participación; a planificación conxunta evita a aprendizaxe parcial.

Igual que os tempos, os agrupamentos e os espazos, as actividades tamén serán flexibles e de diversos tipos. Contemplaranse, así, actividades graduadas no seu nivel de dificultade e profundización, en función da propia evolución do alumno ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe, partindo sempre do xeral ao concreto, de forma que as actividades sexan o suficientemente doadas como para acadar o éxito e, a súa vez, o suficientemente difíciles como para que supoñan un reto. Neste sentido podemos diferenciar varios tipos de actividades segundo a súa finalidade:

1. Actividades previas de motivación.

Tratan de coñecer as ideas, os intereses, as necesidades, etc., do alumnado sobre os contidos que se van traballar. Con estas suscítase a curiosidade intelectual e a participación de todos nas tarefas educativas.

2. Actividades de desenvolvemento.

Son aquelas que as unidades de programación prevén con carácter xeral para todo o alumnado.

3. Actividades de reforzo.

Para aqueles alumnos e alumnas cuxos ritmos de aprendizaxe sexan máis lentos (alumnado con necesidades educativas especiais) é imprescindible a programación de actividades de reforzo que, de acordo coas súas características, faciliten o desenvolvemento das súas capacidades.

4. Actividades de ampliación.

Son aquelas que posibilitan ao alumnado seguir avanzando nos seus procesos de aprendizaxe unha vez que realizaron satisfactoriamente as tarefas propostas nunha unidade de programación. Deseñaríanse para alumnos e alumnas con ritmos de aprendizaxe *‘‘rápido’’*.

5. Actividades de avaliación.

O profesorado debe deseñar estas actividades, sen que poidan ser percibidas polo alumnado como diferenciadas, para reaxustar permanentemente os procesos educativos.

6. Traballos monográficos, de investigación, proxectos ou outros de natureza análoga de carácter interdisciplinar, que impliquen a varios departamentos.

Son aquelas que pretenden:

- Desenvolver, aplicar e poñer en práctica as competencias básicas previstas para a Educación Secundaria Obrigatoria.
- Amosar a consecución acadada dos obxectivos xerais da etapa.
- Amosar os coñecementos adquiridos sobre varios temas ou materias.
- Aplicar métodos e técnicas de traballo a través de contidos diversos que ilustren a súa asimilación.
- Achegar ao alumnado a un modo de traballar metódico onde poder aplicar os procedementos e habilidades aprendidos en distintas materias.
- Centrarse na indagación, a investigación e a propia creatividade, favorecendo a curiosidade e o interese na súa realización.

A súa finalidade non é estudar un novo temario ou currículo, e as súas características son:

- Facilitar e estimular a busca de informacións, a aplicación global do coñecemento, dos saberes prácticos, capacidades sociais e destrezas, non necesariamente relacionados coas materias do currículo, ao menos non todos eles.
- Realizar algo tanxible (prototipos, obxectos, intervencións no medio natural, social e cultural; inventarios, compilacións, exposicións, dixitalizacións, plans, estudos de campo, enquisas, recuperación de tradicións e lugares de interese, publicacións, etc.).
- Elixir como núcleo vertebrador algo que teña conexión coa realidade, que dea oportunidades para aplicar e integrar coñecementos diversos e dea motivos para actuar dentro e fóra dos centros docentes.
- Vivir a autenticidade do traballo real, seguindo o desenrolo completo do proceso, dende a súa planificación, distintas fases da súa realización e logro do resultado final.
- Fomentar a participación dos estudantes nas discusións, na toma de decisións e na realización do proxecto, sen perxuízo de que poidan repartirse tarefas e responsabilidades.

En conclusión, propónse unha metodoloxía activa e participativa, na que se utilizará unha diversa tipoloxía de actividades (de introducción-motivación, de coñecementos previos, de desenvolvemento[de consolidación, funcionais

ou de extrapolación, de investigación], de reforzo, de recuperación, de ampliación/profundización, globais ou finais). O noso enfoque metodolóxico axustarase aos seguintes parámetros:

1. Diseñaranse actividades de aprendizaxe integradas que permitan ao alumnado avanzar cara os resultados de aprendizaxe de máis dunha competencia ao mesmo tempo, especialmente, favorecerase o traballo por proxectos a nivel de aula e proxectos interdisciplinares a nivel de centro.
2. A acción docente promoverá que o alumnado sexa capaz de aplicar as aprendizaxes nunha diversidade de contextos.
3. Fomentarase a reflexión e investigación, así como a realización de tarefas que supoñan un reto e desafío intelectual para os alumnos e alumnas.
4. Deséñanse tarefas e proxectos que supoñan o uso significativo da lectura, escritura, TIC e a expresión oral mediante debates, presentacións orais, creación de audiorrelatos, podcast, reportaxes e entrevistas.
5. A actividade de clase favorecerá o traballo individual, o traballo en equipo e o traballo cooperativo e/ou colaborativo.
6. Procurarase organizar os contidos en torno a núcleos temáticos próximos e significativos, polo cal se propoñen proxectos cuxo tema esté próximo a súa realidade.
7. Procurarase seleccionar materiais e recursos didácticos diversos, variados, interactivos e accesibles, tanto no que se refire ao contido coma ao soporte.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
Entre os recursos didácticos poderanse empregar os seguintes: o libro de texto; os materiais diversos subidos a Aula Virtual; material de repografía; a explicación da profesora; o debate; a prensa, as noticias, os artigos, as reportaxes de xonais físicos e/ou dixitais; os libros de lectura; as fontes de información dixital (internet); visionado de documentais de carácter histórico-literario e lingüístico así como de películas; escoita de podcast de programas literarios e/ou lingüísticos que permitan a reflexión sobre a literatura e a lingua e materias elaborados polo propio alumnado de cursos anteriores (vídeo-tutoriais; infografías; traballos de investigación...).

Os criterios de selección dos materiais docentes curriculares que adopten os equipos docentes axústanse a un conxunto de criterios homoxéneos que proporcionan resposta efectiva ás propostas xerais de intervención educativa e ao modelo antes exposto. De tal modo, establécense oito criterios ou directrices xerais que axudan a avaliar a pertinencia da selección:

1. Adecuación ao contexto educativo do centro.
2. Correspondencia dos obxectivos promovidos cos enunciados da programación.
3. Coherencia dos contidos propostos cos obxectivos, presenza dos diferentes tipos de contido e inclusión de temas transversais.
4. Acertada progresión dos contidos e obxectivos, a súa correspondencia co nivel e a fidelidade á lóxica interna de cada materia.
5. Adecuación aos criterios de avaliación do centro.
6. Variedade das actividades, diferente tipoloxía e a súa potencialidade para a atención ás diferenzas individuais.
7. Claridade e amenidade gráfica e expositiva.
8. Existencia doutros recursos que facilitan a tarefa educativa.

Entre os recursos didácticos, o profesor poderá utilizar os seguintes:

-Libro de texto: é indispensable que o alumnado dispoña do libro de texto fixado polo departamento. Debe asistir a clase con ele dispoñer do mesmo na súa casa para o estudo e a realización das tarefas que, a partir do libro, se sinalen.

-A Aula Virtual: a aula virtual convértese nun recurso de comunicación entre o alumnado e o profesorado e tamén é un espazo de coñecemento, onde a profesora presenta ao alumnado apuntamentos dos contidos explicados na aula, vídeos de carácter histórico-literario, presentacións dixitais en diferentes formatos.

-Material de reprografía: o carácter da materia e o tratamento metodolóxico impoñen o uso constante dunha gran variedade de textos para análise e comentario, materiais que se obterán por reprografía (textos, gráficos, cadros, táboas, etc.).

.A explicación do profesor cando sexa estritamente necesaria; senón é imprescindible, mellor que os propios alumnos e alumnas vaian progresando na autoaprendizaxe.

.Debate, como ferramenta que estimula o seu interese e capacidade de reflexionar, relacións, consolidar coñecementos, recapitular, ordenar, respectar opinións, e sacar conclusións.

.Noticias e artigos de xornais: a través destes textos preténdese achegar ao alumnado o coñecemento, comprensión e análise de noticias e temas de actualidade, o que lles permitirá ser críticos ante a realidade que nos rodea.

. Libros de lectura. A pretensión dos mesmos é achegar ao alumnado o mundo dos libros a través de textos atractivos, de modo que a súa lectura sexa interesante e placentera e se vaia desenvolvendo neles certa afección pola mesma. Así, partírase de libros de lectura próximos aos intereses e expectativas dos alumnos (literatura xuvenil), para continuar a nosa andadura lectora achegando o alumnado a determinados textos clásicos adaptados a súas idades. Todo libro traballado será obxecto de observación, de reflexión e de crítica na aula.

.Ademais destas lecturas, que son de carácter obrigatorio, o alumnado poderá ler, cada un dos trimestres, outras obras opcionais, seleccionadas de entre unha relación de títulos propostos a principios de curso.

-Escoita e análise de podcast de contido histórico-literario e lingüístico que permitan a comprensión, análise e a reflexión lingüística e/ou histórica-literaria.

-Visualización de documentais histórico-literarios que permitan a reflexión e a profundización do coñecemento literario, o gusto pola literatura e a creación dunha identidade literaria.

.Visionado de programas de televisión sobre temas de interese social, histórico, antropológico, etc., que poidan sentar as bases para o debate posterior.

.Proxección e comentario de películas de interese para a materia.

-As fontes de información dixital: a búsqueda, análise e a selección de información na rede, especialmente na realización de traballos de investigación e/ou no desenvolvemento de proxectos.

-Os recursos creados polo propio alumnado en cursos anteriores: podcast; vídeo-tutoriais; entrevistas, infografías...

.Dependendo do contido de cada unidade didáctica, usaranse tamén como material de traballo en clase:

a. Materiais de anclaxe, reforzo e profundización. Exercicios e actividades propostos no libro de texto citado anteriormente, así como aqueles que considere oportuno o docente, que este constrúa e que presente a través de materiais reprográficos, da páxina web do centro e do material adicional como os CD Recursos interactivos, CD audio, CD Banco de actividades.

b. Materiais de investigación e consulta: utilizaranse os existentes no centro (biblioteca de aula, biblioteca do centro, sala de informática, sala de audiovisuais, reprodutores de vídeo e audio, documentais culturais, música, transparencias, diapositivas, etc. Entre estes materiais poderían atoparse os seguintes libros:

- L. GÓMEZ TORREGO: Ortografía del uso del español actual, Madrid, SM, 2000.
- L. GÓMEZ TORREGO: Gramática didáctica del español, Madrid, SM, 2007.
- L. GÓMEZ TORREGO: Análisis sintáctico, teoría y práctica, Madrid, SM, 2002.
- S. ULLMANN. Semántica. Introducción a la ciencia del significado, Madrid, Taurus, 1991.
- O. LOUREDALAMAS L: Introducción a la tipología textual. Madrid, ArcoLibros, 2004.
- K. SPANG: GÉNEROS LITERARIOS, MADRID, SÍNTESIS, 1993.DICCIONARIO. VV. AA.
- DICCIONARIO CLAVE, SM, 2006.

.Uso das fichas de traballo, actividades interactivas, animacións, vídeos, autoavaliacións, etc., como ferramentas que permiten atender diferentes necesidades e con distintos fines:

- a. Reforzar e consolidar os conceptos e aprendizaxes básicos.
- b. Ampliar contidos e afondar neles.
- c. Desenvolver os estándares máis procedimentais do currículo, como a escoita activa, empatía, o debate, a través de tarefas competenciais próximas aos intereses do alumnado.
- d. Investigar sobre problemas reais asociados a través da Aprendizaxe Baseada en Problemas (PBL).
- e. Activar estratexias e mecanismos de comprensión lectora a partir de textos literarios e non literarios afíns á materia: buscar información, interpretar e relacionar datos, e reflexionar sobre o contido e a forma.

.Uso habitual das TIC. Entre outras, recomendamos as seguintes dirección web:

www.e-vocacion.com. Santillana
www.oxfordpremium.es
<http://www.librosvivos.net>
<http://roble.pntic.mec.es/msanto1/lengua>
<http://www.elmundo.es/elmundolibro/microrrelatos>
<http://www.cervantesvirtual.com>
<http://web.educastur.princast.es/cp/villaleg/segundociclo/quest.htm>
<http://www.rae.es>
<https://lclcarmen3.wordpress.com/>
<https://dientedeleon.blogspot.com>

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Nas primeiras semanas do curso realizarase unha avaliación inicial do alumnado, co fin de coñecer o seu nivel nas diferentes competencias clave. Polo tanto, esta avaliación inicial non consistirá nunha única proba, senón que será o resultado dun conxunto de tarefas conducentes a proporcionar unha visión ou máis completa posible das fortalezas e debilidades dos alumnos.

Os criterios para a avaliación inicial do alumnado tomarán como referencia os obxectivos marcados para a mesma materia no final da ESO, salvo no caso de alumnado con necesidades educativas especiais que xa fose diagnosticado polo departamento de Orientación. Neste caso, o deseño das probas de avaliación inicial será consensuado con dito departamento.

Como instrumentos de avaliación inicial poderán empregarse algúns dos seguintes:

- Proba escrita que combine exercicios de redacción, lectura comprensiva e interpretación de textos variados.
- Dinámicas de clase que impliquen a participación oral do alumnado e a súa interacción co profesor e cos compañeiros.
- Asignación dunha tarefa para casa, consistente por exemplo nun breve traballo de investigación ou comentario de texto.
- Actividade práctica na aula de lectura e expresión oral.

-Actividade práctica na aula de comprensión oral e audiovisual.

-Lectura e análise do caderno: realización de actividades; autocorrección; toma de apuntamentos e/ou notas.

-Observación do alumnado e rexistro da súa participación que implique a valoración da participación, a concentración, a realización de preguntas de interese e a colaboración a través de rúbricas e/ou tablas de observación.

Se os resultados desta avaliación inicial o aconsellan, poderán adoptarse algunhas das medidas que se detallan a continuación:

A. Medidas colectivas:

-Programación de varias sesións de clase destinadas a reforzar debilidades detectadas nos alumnos.

-Elaboración de material didáctico para que os alumnos, en casa, poidan reforzar debilidades detectadas na avaliación inicial.

-Reorganización da temporalización prevista nesta programación, co fin de adecuala ás necesidades máis urxentes do alumnado.

B. Medidas individuais:

-Elaboración de material didáctico para que cada alumno, en casa, poida reforzar as competencias clave nas que ten acadado un nivel inferior ao dos compañeiros.

-Programar, a través de plataformas educativas ou aulas virtuais, sesións de reforzo, con actividades e outro material didáctico, aproveitando as posibilidades do teleensino para a realización de titorías a distancia.

-Organización dun número limitado de titorías nalgún recreo ao longo das primeiras semanas, orientadas en todo caso a dar pautas de traballo para corrixir as carencias detectadas

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8	UD 9	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	10	10	10	10	10	10	10	15	15	100
Proba escrita	75	60	96	83	95	97	96	100	100	90
Táboa de indicadores	25	40	4	17	5	3	4	0	0	10

Criterios de cualificación:

Para que a avaliación sexa efectiva, o alumnado debe recibir pautas claras sobre como se vai avaliar. O resultado da aplicación dos criterios e instrumentos de avaliación expresarase, en cada un dos trimestres e ao rematar o curso mediante unha escala de cualificación (de un a dez) que terá como referente os estándares descritos previamente e que estará de acordo coas seguintes normas de cualificación:

1. A cualificación de cada avaliación trimestral dependerá das obtidas a través dos procedementos utilizados, que deben ser variados e capaces de ofrecer información relevante sobre o cumprimento dos estándares da área e dos obxectivos xerais que serven de referente para todas as áreas da ESO. Para iso na avaliación valoraranse os contidos

segundo o baremo aprobado polo Departamento en setembro de 2023.

Os instrumentos de cualificación ponderarán a nota da avaliación así:

- 60% contidos avaliados a través de probas obxectivas.

Realizaranse dous exames por trimestre onde o alumnado debe demostrar os coñecementos lingüísticos e literarios, as súas capacidades, así como os seus recursos expresivos. As probas, que avaliarán diversas competencias, serán individuais e indicárase a cualificación numérica de cada cuestión

-15% valorará a lectura obrigatoria.

Lerase un libro de lectura por avaliación, e este será avaliado a través dunha proba obxectiva e/ou dun traballo: creación de textos de elaboración propia a partir da lectura; recitación de poemas e dramatización de esceas; elaboración de lapbooks.

-25% tarefas e proxectos (realizadas na aula) e traballos (realizados na aula e na casa).

Faranse unha tarefa por avaliación, unha será un traballo individual ou un traballo en equipo: textos de creación persoal; dramatización e recitas; traballos de investigación individuais e en grupo; análise de textos sinxelos.

Ademais, o alumnado poderá ler dous libros optativos por avaliación cos que poderá acadar un punto a maiores como máximo na súa nota global da avaliación. Así mesmo, a participación do alumnado en actividades e concursos organizados desde o Departamento de Lingua e Literatura Castelá, o de Lingua e Literatura Galega así como desde a Biblioteca, terán unha valoración positiva na nota da materia. Enténdense que estas actividades e concursos teñen como obxectivo o desenvolvemento da competencia lingüística, incidindo polo tanto na adquisición de estándares de aprendizaxe propios da materia de Lingua Castelá e Literatura.

2. En todas as probas e traballos escritos valorarase a expresión escrita até 2 puntos por estes aspectos: presentación adecuada, precisión terminolóxica, uso correcto dos procedementos de coherencia e cohesión (conectores apropiados, puntuación?) e corrección ortográfica.

3. As correccións que realice o profesor/a sobre as tarefas, exercicios e traballos dos alumnos/as serán coñecidas por estes sempre que sexa posible; para isto o profesor/a mostrará os exercicios unha vez corrixis. Esta norma considérase de obrigado cumprimento no caso das probas obxectivas.

4. A nota final da avaliación ordinaria de xuño farase en función da seguinte porcentaxe:

1ª AVALIACIÓN: 30% DA NOTA

2ª AVALIACIÓN: 30% DA NOTA

3ª AVALIACIÓN: 40% DA NOTA

O profesorado do Departamento de Lingua Castelá e Literatura informará ao alumnado da nota obtida en cada avaliación:

a) No caso de facerse recuperacións das avaliacións (non é unha medida obrigatoria, o profesor/a ten a liberdade de realizar a recuperación de cada avaliación) e de que o alumnado adquirise un resultado positivo nestas, a media da avaliación ordinaria de xuño efectuarase coa nota obtida nas probas de recuperación.

b) No caso de facerse recuperacións das avaliacións e de que o alumnado adquirise un resultado negativo inferior ao das avaliacións, a media da avaliación ordinaria de xuño efectuarase coa nota da avaliación para favorecer ao alumnado.

c) O alumnado que non acade os obxectivos de cada avaliación recibirá tarefas de reforzo e recuperación dos contidos que se centrarán na lectura e análise e composición de textos literarios e non literarios, na identificación e análise de unidades lingüísticas (clases de palabras) así como na análise e identificación de sintagmas e oracións.

Tamén se traballarán contido de literatura.

Criterios de recuperación:

Os alumnos e as alumnas cuxa media global das tres avaliacións non sexa cinco ou superior a cinco, terán que facer unha recuperación no mes de xuño, mediante a realización dunha proba obxectiva que incluíra preguntas relativas aos contidos tratados nos tres trimestres. Pero, dado que non hai tempo para facer probas de comprensión e expresión oral, o baremo de cualificación da proba será o seguinte:

Compresión e expresión escrita

30%

Coñecemento da lingua

30%

Educación literaria

40%

Na nota da avaliación ordinaria do alumnado que teña que realizar a recuperación, terase en conta as tarefas e/ou proxectos realizados en cada avaliación. Polo tanto, a nota da avaliación ordinaria farase en función da seguinte porcentaxe:

¿ PROBA OBXECTIVA: 70% da nota.

¿ TAREFAS/PROXECTOS: 30% da nota.

5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

Programa de recuperación:

1. Da propia materia durante o curso.

Se algún alumno ou alumna presenta dificultades no proceso de aprendizaxe durante o curso, a profesora levará a cabo un programa de recuperación destinado a mellorar e reforzar aqueles coñecementos ou procedementos onde detecta a dificultade.

Así, faranse as seguintes actividades:

- Traballos específicos e personalizados para reforzar os contidos onde se presentan dificultades.
- Explicacións teóricas para ese alumnado en horas fóra de clase.
- Traballo en coordinación co departamento de orientación.

Como os contidos de lingua son de carácter progresivo, non será necesario programar probas obxectivas para dar conta de obxectivos anteriores que non se conseguiran. En calquera caso, a profesora ou profesor do curso pode decidir de maneira excepcional repetir probas obxectivas nas que non se acadaran os obxectivos.

2. Da materia pendente doutros cursos.

A profesora encargárase de avaliar o alumnado coa materia pendente de cursos anteriores. Durante o curso, a profesora traballará con cada alumno e alumna persoalmente, de maneira que vaian practicando os contidos da materia do ano anterior. Cada alumno ou alumna practicará especialmente aqueles apartados nos que ten máis dificultades, para o efecto, a profesora responsábel fará un material adecuado destinado a ese fin. A nota obtense unicamente do resultados dos tres exames, un por avaliación, facendo a media entre as notas obtidas. Considerarase superada a materia cando o alumno ou alumna obteña unha media igual ou superior a cinco.

O alumno ou alumna ten que presentarse a unha proba extraordinaria de recuperación, dividida en tres partes, realizadas en novembro, marzo e maio que constarán dos seguintes apartados:

- Comprensión e expresión escrita: 30%
- Coñecemento da lingua: 30%
- Educación literaria: 40%
- Exames: realización de tres exames que ponderan un 100% da nota.

1ª Avaliación: 30%

2ª Avaliación: 30%

3ª Avaliación: 40%

O alumnado que non adquirise un resultado positivo da materia pendente de cursos anteriores ao longo do curso, realizará unha proba obxectiva en xuño, no periodo da avaliación ordinaria:

Se o resultado desta proba é positivo o alumnado aprobará a materia pendente e se o resultado é negativo o alumnado non superará a materia pendente. Ademais, esta nota pode incrementarse ata un punto se o alumnado realizou ao longo do curso as tarefas de reforzo e/ou recuperación.

Os porcentaxes dos estándares de aprendizaxe desta proba serán os seguintes:

- Comprensión e expresión escrita: 30%
- Coñecemento da lingua: 30%
- Educación literaria: 40%

6. Medidas de atención á diversidade

A Educación Secundaria Obrigatoria organízase de acordo cos principios de educación común e de atención á diversidade dos alumnos e alumnas. Por isto, a atención á diversidade debe converterse nun aspecto esencial da práctica docente diaria.

O feito diferencial que caracteriza á especie humana é unha realidade insalvable que condiciona todo proceso de ensinanza-aprendizaxe. En efecto, os alumnos son diferentes no seu ritmo de traballo, estilo de aprendizaxe, coñecementos previos, experiencias, etc. Todo o que sitúa aos docentes na necesidade de educar en e para a diversidade.

A expresión 'atención á diversidade' non fai referencia a un determinado tipo de alumnos e alumnas (problemáticos, con deficiencias físicas, psíquicas ou sensoriais, etc.), senón a todos os escolarizados en cada clase do centro educativo. Isto supón que a resposta á diversidade do alumnado debe garantirse dende o mesmo proceso de planificación educativa. De aí que a atención á diversidade se articule en todos os niveis (centro, grupo de alumnos y alumno concreto).

Terase en conta a diversidade do alumnado. O tratamento á heteroxeneidade é un dos puntos máis importantes na ESO. A profesora aportará o material necesario para reforzar na aula todos aqueles contidos nos que o alumnado presente dificultade.

O libro de texto propón un gran número de actividades para a adquisición das catro habilidades básicas (ler, escribir, falar e escoitar). Estas actividades permiten establecer plans de traballo individual ou colectivo sobre contidos e problemas diversos (de ortografía, gramática, redacción ...).

Antes de nada, é necesario distinguir claramente os contidos que sexan básicos dos que se consideren complementarios, entendendo por básico un contido que resulte imprescindible para aprendizaxes posteriores e/ou que contribúa ao desenvolvemento das capacidades básicas: comprensión verbal, razoamento lóxico, procura e selección de información e avaliación crítica da mesma. Estes contidos mínimos deberán ser postos en común co profesorado de apoio naqueles casos que participen no proceso de aprendizaxe.

Favorecer o tratamento da diversidade supón posibilitar múltiples estratexias, ligadas tanto ao método de ensino coma á organización interna do grupo-aula:

- Actividades de aprendizaxe e que presenten distintos grados de dificultade.
- Materiais didácticos diversos.
- Distintas formas de agrupamento de alumnos/as combinado o traballo individual co traballo en pequenos grupos co traballo en gran grupo.

Á hora de avaliar teremos presente que non podemos pretender que todo o alumnado adquiera os mesmos niveis de aprendizaxe sobre a totalidade dos contidos traballados.

O desenvolvemento da presente programación terá en conta as necesidades específicas de apoio educativo (NEAE) para o alumnado que presente algunha destas condicións:

- Necesidades educativas especiais, como as que poden xurdir por un trastorno do desenvolvemento.
- Dificultades específicas de aprendizaxe, tales como a dislexia.
- Trastorno por déficit de atención e hiperactividade.
- Altas capacidades intelectuais.
- Incorporación tardía ao sistema educativo.
- Calquera condición persoal ou da súa historia escolar que requira un tratamento diferenciado.

A atención a este alumnado guiarase polo disposto nos artigos 7 (Alumnado con necesidades específicas de apoio educativo) e 17 (Medidas organizativas e curriculares para a atención á diversidade e á organización flexible das ensinanzas) do Decreto 86/2015, que regula o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato en Galicia.

A) Identificación do alumnado con NEAE.

Para a identificación do alumnado con NEAE que curse esta materia disporase dos seguintes instrumentos:

- Probas de avaliación inicial, xa descritas anteriormente.
- Informes do departamento de Orientación ou do titor.
- Reunión de avaliación inicial con todo o profesorado do grupo de alumnos.

B) Principio reitor de NEAE.

A atención ao alumnado con necesidades específicas de apoio educativo guiarase polos principios de normalización e inclusión efectiva. Isto significa que, na medida do posible, a atención a este alumnado realizarase dentro do grupo e no horario habitual de clase. Por inclusión efectiva enténdese aquela que vai máis aló da mera presenza física do alumno cos seus compañeiros, poñendo á súa disposición os recursos necesarios para que poida sacar o maior proveito posible das clases e acceder ao desenvolvemento das súas competencias en condicións de igualdade co resto dos compañeiros.

Cando esta inclusión efectiva non sexa posible, polas circunstancias concretas de cada caso, as características do grupo de alumnos ou a falta de recursos, solicitarase o apoio do departamento de Orientación. Este apoio poderá concretarse na atención individualizada do alumno con NEAE fóra da aula, seguindo pautas consensuadas co departamento de Lingua Castelá e Literatura, ou ben na presenza dun profesor de apoio na aula.

C) Medidas de atención ao alumnado con NEAE.

Como medidas de atención ao alumnado que presente necesidades específicas de apoio educativo poderanse aplicar algunhas das seguintes:

-Realizacións de adaptacións non significativas do currículo, ou adaptacións de acceso ao currículo, para o alumnado que presente algún tipo de discapacidade física ou sensorial, cando esta circunstancia dificulte o acceso aos recursos didácticos ou a realización de tarefas. Estas adaptacións poderán consistir en cambios no seu posto de estudo, reorganización de espazos, cambios no formato dos recursos didácticos (apuntes, boletíns de exercicios...), ou cambios nos prazos de entrega das tarefas ou dos tempos para a realización de tarefas. Neste sentido, aproveitaranse as posibilidades que ofrecen as TIC.

¿ Realizacións de adaptacións significativas do currículo, cando as NEAE imposibiliten a consecución dos obxectivos marcados con carácter xeral para a etapa. Estas adaptacións levaranse a cabo seguindo o procedemento que establece a Consellería de Educación no seu momento. Realizaranse procurando o máximo desenvolvemento posible das competencias; a avaliación continua e a promoción tomarán como referente os elementos fixados nas devanditas adaptacións. Estas adaptacións significativas suporán unha redefinición dos obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e instrumentos de avaliación previstos para esta materia, así como a utilización de material de traballo adaptado.

¿¿ Medidas de apoio educativo fóra da aula. Consistirán na utilización de ferramentas para prestar o apoio educativo que poida precisar un alumno, fóra da aula e do horario de clase, cando as súas necesidades educativas poidan ser

atendidas por esta vía.

A competencia comunicativa dos alumnos e alumnas nestes niveis é moi variada e, por tanto, resulta difícil establecer os coñecementos previos en moitas actividades de comprensión e produción de textos. Por iso, no proceso de ensinanza-aprendizaxe debe sempre fomentarse o traballo autónomo de lectura de textos variados, a comprensión mediante resumos e fichas e a produción de textos, suxerindo redaccións que lles poñan en contacto co mundo real: notas, cartas, artigos periodísticos, traballos monográficos, etc.

No noso caso, a atención á diversidade contéplase en tres niveis ou planos: na programación, na metodoloxía e nos materiais.

a) Atención a diversidade na programación.

Un dos obxectivos principais dunha ensinanza de calidade é ofrecer un achegamento á propia realidade do alumnado, tanto ao seu entorno como ás súas propias aspiracións, capacidades e intereses. Isto é particularmente relevante nesta materia, moi marcada polas distintas personalidades dos propios alumnos e pola diferente percepción do medio social que estes teñen dunhas e outras rexións e dunhas e outras entornas socioeconómicas, culturais, etc.

Ademais, o alumnado non ten un nivel de coñecementos homoxéneo. Nuns casos hai diferenzas moi marcadas no seu nivel lingüístico, o que provoca obstáculos á hora de entender os conceptos, especialmente os de grande abstracción.

Na programación tivéronse en conta varios criterios para atender a diversidade do alumnado:

-A programación de procedementos e actividades encamiñados ao desenvolvemento da competencia falada e escrita é cíclica en todos os niveis; de maneira que en cada nivel superior empézase traballando contidos conceptuais programados nos cursos anteriores, para partir dos coñecementos previos do alumnado.

-A secuenciación en orden crecente de dificultade, de maneira que todos os alumnos e alumnas poidan adquirir as habilidades lingüísticas que lles permitan promocionar ao nivel seguinte.

-A programación de actividades de repaso e a inclusión de actividades de reforzo para cada unha das unidades didácticas traballadas.

Por todo isto, a programación terá en conta que non todos os alumnos e alumnas adquiren ao mesmo tempo e coa mesma intensidade os contidos tratados. Por iso debe estar deseñada de modo que asegure un nivel mínimo para todo o alumnado ao final da etapa, permitindo á vez que os alumnos ou alumnas máis avantaxados poidan ampliar os seus coñecementos máis alá dese mínimo común.

Estes obxectivos acádanse mediante a presentación das unidades en dous niveis. Nun primeiro nivel propóranse as ideas xerais e básicas sobre o tema concreto, para pasar, nun segundo nivel de afondamento, ao estudo de temas máis concretos. O primeiro nivel debería ser asimilado por todos os alumnos, en tanto que os contidos do segundo nivel poden ser traballados, máis ou menos profundamente, segundo as capacidades de cada alumno en concreto. En moitos casos será interesante propoñer aos alumnos e alumnas que así o requiran actividades propias de investigación sobre temas que sexan do seu interese e da súa capacidade específicos.

Finalmente, as actividades de cada unidade tamén deben reflectir esta diversidade. Unha serie de actividades servirán para comprobar o grado de comprensión dos contidos básicos por parte do alumno e corrixir os contidos mal aprendidos. Outras actividades deberán comprobar a capacidade de xuízo crítico e de análise de problemas por parte dos alumnos, e permitirán unha avaliación a distintos niveis.

b) Atención a diversidade na metodoloxía.

A atención á diversidade está contemplada tamén na metodoloxía e nas estratexias didácticas concretas que van aplicarse na aula. Estas estratexias son de dous tipos:

-Unha estratexia expositiva nos contidos básicos. O obxectivo é asegurarnos de que eses contidos básicos son comprendidos por todos os alumnos e alumnas, definindo claramente o nivel que se quere acadar.

-Unha estratexia indagatoria no caso dos contidos específicos, que permita ao alumnado profundizar nas súas investigacións segundo sexan as súas distintas capacidades e intereses.

Dende a metodoloxía aténdese á diversidade de varios modos:

-Partindo da competencia lingüística do alumnado mediante a realización de actividades previas ao inicio de cada

unidade didáctica.

- Propoñendo pautas e modelos nas actividades de expresión e comprensión que encoucen, de maneira efectiva, a realización do traballo proposto.
- Realizando actividades que sirvan de modelo ás propostas nos distintos materiais utilizados polo alumno.

c) Atención a diversidade nos materiais utilizados.

Como material esencial utilizarase o libro de texto. O uso de materiais de reforzo ou de ampliación, tales como as fichas de consolidación e de afondamento que o profesor pode atopar nos recursos web das editoriais traballadas e outras atractivas para o alumnado, que permitan atender á diversidade en función dos obxectivos que se queiran trazar.

De maneira máis concreta, especifícanse a continuación os instrumentos para atender á diversidade de alumnos e alumnas que se contemplan:

- Variedade metodolóxica.
- Variedade de actividades de reforzo e afondamento.
- Multiplicidade de procedementos na avaliación da aprendizaxe.
- Diversidade de mecanismos de recuperación.
- Traballo en pequenos grupos.
- Traballos voluntarios.

Estes instrumentos poden completarse con outras medidas que permitan unha adecuada atención da diversidade, como:

- Levar a cabo unha detallada avaliación inicial.
- Favorecer a existencia dun bo clima de aprendizaxe na aula.
- Insistir nos reforzos positivos para mellorar a autoestima.
- Aproveitar as actividades fóra da aula para lograr unha boa cohesión e integración do grupo.

Se todas estas previsións non fosen suficientes, haberá que recorrer a procedementos institucionais, imprescindibles cando a diversidade ten un carácter extraordinario, como poidan ser significativas deficiencias en capacidades de expresión, lectura, comprensión, ou dificultades orixinadas por incapacidade física ou psíquica.

Por outra parte, ao alumnado con dificultades necesidades educativas especiais, que lles impidan seguir o desenvolvemento normal do proxecto curricular, previo informe psicopedagóxico do Departamento de Orientación, elaboraríaseles, coa necesaria asesoría do mesmo, a adaptación curricular necesaria no referido a:

- Adaptación de obxectivos e contidos.
- Gradación de criterios e procedementos de avaliación.
- Metodoloxía.
- Elección de materiais didácticos.
- Agrupamentos.
- Organización espacio-temporal.
- Programas de desenvolvemento individual.
- Reforzos ou apoios.
- Adaptación ao ritmo de aprendizaxe do alumnado.

Algunhas medidas de atención á diversidade para o alumnado de 4º de ESO son as seguintes:

- Realización de adaptacións non significativas do currículo para seis alumnos/as que teñen dificultades de comprensión, expresión escrita e dificultades de lectoescritura así como alumnado con disgrafía.
- Medidas de apoio educativo dentro e/ou fóra da aula coa profesora Proa+: dez alumnos/as que teñen dificultades de comprensión e expresión escrita e dificultades de lectoescritura.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.1 - Prevención e resolución pacífica de conflitos	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.2 - Educación para a sustentabilidade e o consumo responsable		X	X	X	X	X	X	
ET.3 - Educación cívica e en valores	X	X	X	X	X	X	X	
ET.4 - Formación estética			X	X	X	X	X	
ET.5 - Igualdade entre mulleres e homes	X	X		X	X	X	X	X
ET.6 - Respecto mutuo e cooperación entre iguais	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.7 - Educación para a saúde		X	X		X	X	X	
ET.8 - Educación multicultural	X	X	X	X	X	X	X	

	UD 9
ET.1 - Prevención e resolución pacífica de conflitos	X
ET.2 - Educación para a sustentabilidade e o consumo responsable	
ET.3 - Educación cívica e en valores	
ET.4 - Formación estética	
ET.5 - Igualdade entre mulleres e homes	
ET.6 - Respecto mutuo e cooperación entre iguais	X
ET.7 - Educación para a saúde	
ET.8 - Educación multicultural	

Observacións:

No artigo 18 do Anteproxecto do Decreto polo que se establece a ordenación e o currículo da educación secundaria obrigatoria na Comunidade Autónoma de Galicia, establécese que, sen prexuízo do seu tratamento específico nalgúnhas das materias da etapa, a comprensión de lectura, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, a competencia dixital, o emprendemento social e empresarial, o fomento do espírito crítico e científico, a educación emocional e en valores, a igualdade de xénero e a creatividade traballaranse en todas as materias.

A acción educativa debe fomentar de maneira transversal valores como a igualdade entre homes e mulleres, a non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, a resolución pacífica de conflitos, a educación para a saúde, a formación estética, a educación para a sustentabilidade e o consumo responsable, o respecto mutuo e a cooperación entre iguais. Así mesmo, promoveremos a defensa da liberdade, a igualdade, os dereitos humanos e a paz, e o rexeitamento de calquera tipo de violencia, racismo ou xenofobia.

Evitaremos os comportamentos e os contidos sexistas e os estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero.

A materia debe contribuír tamén a incorporar elementos relacionados co desenvolvemento sostible e a protección do medio ambiente e coas situacións de risco derivadas do uso das TIC.

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Visita de autores e autoras	Esta actividade posibilita que o alumnado coñeza de primeira man os recursos que os autores e autoras utilizan ao elaborar unha obra literaria. Permite que os/as estudantes participen en debates e coñezan as motivacións que levan aos escritores e escritoras a crear obras de arte	X	X	X
Celebración do día das escritoras	Esta actividade permite que o alumnado coñeza o valor e o papel que teñen as mulleres escritoras ao longo da historia. Ademais, é fundamental que o alumnado saiba que en determinadas etapas da Historia da literatura, as mulleres, as escritoras estiveron silenciadas e que nos libros de texto non aparecen tódalas escritoras.		X	
Visita a museos e exposicións	Se hai oferta cultural que permita a visita a algún museo e exposición, levarase ao alumnado. Esta actividade leva o alumnado a despertar a súa curiosidade e reflexionar sobre aquilo que está observando. Ademais, permite poñer en práctica coñecementos traballados na aula e incrementar o seu interese.	X	X	X
Celebración da semana do medo: concurso de podcast de terror.	O alumnado pode gravar audios ou podcast de textos narrativos de terror de creación persoal, tanto en lingua castelá como en lingua galega ou en outra lingua. O carácter inclusivo desta actividade e a motivación que pode espertar no alumnado fai que sexa unha actividade ideal para traballar o aprecio polas diferenzas, a educación cívica e a cooperación entre iguais. Ademais, trabállase a competencia en comunicación lingüística e a competencia dixital.	X		

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Celebración do día en contra da violencia de xénero: concurso de podcast de audiomicrorrelatos en contra da violencia de xénero.	O alumnado crea un audiomicrorrelato en contra da violencia de xénero a partir dalgún material visual, por exemplo, unha curtametraxe. Esta actividade permite facer reflexionar e concienciar ao alumnado sobre a violencia que sofren homes e mulleres, dos abusos aos que son sometidos, en definitiva, do maltrato psicolóxico e físico nas relacións. A través das súas composicións escritas e orais poñen de manifesto os seus sentimentos, as emocións que lle desperta a violencia de xénero. Esta actividade ten como obxectivo facer reflexionar e concienciar ao alumnado, identificar os micromachismos e promover e fomentar o bo trato.	X		
Celebración do día de Rosalía de Castro: concurso de podcast de poemas de Rosalía de Castro.	Esta actividade permite ao alumnado achegarse a obra poética de Rosalía de Castro e poñer en práctica a recitación de poemas, a interpretación e a lectura expresiva. Contribúe a traballar novos formatos literarios e a fomentar a lectura da poesía.		X	
Visualización dunha representación teatral e /ou dunha película no cine	De ter a posibilidade, en función da oferta cultural da contorna, iremos a ver unha representación teatral e /ou dunha película no cine. Esta actividade permite o alumnado de vivir o teatro e o cine como espectáculo.	X	X	X
Celebración do día Internacional do Teatro: realización de obradoiros teatrais.	A realización de obradoiros teatrais desperta a curiosidade polo teatro e leva ao alumnado a expresarse a través do seu corpo. Achega o alumnado as artes escénicas.		X	
Celebración do día do Libro e das Letras Galegas	Coa celebración destas datas, o alumnado pode realizar traballos de búsqueda de información de determinados autores e autoras. O profesorado deberá traballar en equipo con compañeiros e compañeiras doutros departamentos, polo tanto é unha actividade ideal para as tarefas cooperativas de xeito interdisciplinar.		X	
Celebración do día Internacional da Muller Traballadora	1º ESO: O alumnado realizará a actividade ¿A muller da miña vida? que consiste na descrición da muller mais importante da súa vida e unha presentación da mesma. Ademais, compoñerán un texto narrativo que ten que ter como protagonista a unha muller. Dentro do proxecto do mar, o alumnado terá que entrevistar as mulleres que se adiquen ao mar, que realicen algunha profesión do mar: mariscadora, redeira, bateeira...		X	
Lecturas en novos formatos dixitais. Achegamento a narrativas trasmedia	Esta proposta desenvolve competencias lectoras diferentes ás do libro impreso. A lectura dos novos xéneros dixitais como o blogue, as wikis e as redes sociais prodúcese de maneira fragmentada, cun protagonismo extraordinario do lector ou lectora, que non só interpreta o texto senón que é o creador do itinerario de lectura, apoiándose no hipertexto fronte á linealidade da lectura tradicional.	X	X	X

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Gravación de podcast con textos literarios	Alumnado do centro de distintas nacionalidades poden gravar textos literarios (narrativos ou mellor poéticos) cada quen na súa lingua. O carácter inclusivo desta actividade e a motivación que pode despertar no alumnado fai que sexa unha actividade ideal para traballar o aprecio polas diferenzas, a educación cívica e a cooperación entre iguais.	X	X	X
Ruta dos faros	Esta actividade está relacionada co Proxecto do mar e realízase en función da previsión do tempo e consiste no percorrido a pé que levaría aos alumnos e alumnas polos distintos faros que existen nun radio próximo ao centro. Pódese complementar o recurso coa realización dunha actividade complementaria: unha narración onde reflectan o aprehendido na ruta, unha exposición dos distintos faros visitados,....	X	X	X

Observacións:

consideráanse actividades complementarias as planificadas polos docentes que utilicen espazos ou recursos diferentes ao resto de actividades ordinarias da área, aínda que precisen tempo adicional do horario non lectivo para a súa realización. Serán avaliábeis a efectos académicos e obrigatorias tanto para os profesores como para os alumnos e alumnas. Entre os propósitos que perseguen este tipo de actividades destacan:

- Completar a formación que reciben os alumnos nas actividades curriculares.
- Mellorar as relacións entre alumnos/as e axudalos/as a adquirir habilidades sociais e de comunicación.
- Permitir a apertura do alumnado cara ao entorno físico e cultural que lle rodea.
- Contribuír ao desenvolvemento de valores e actitudes adecuadas relacionadas coa interacción e o respecto cara aos demais, e o coidado do patrimonio natural e cultural.
- Desenvolver a capacidade de participación nas actividades relacionadas co entorno natural, social e cultural.
- Estimular o desexo de investigar e saber.
- Favorecer a sensibilidade, a curiosidade e a creatividade do alumno.
- Despertar o sentido da responsabilidade nas actividades nas que se integren e realicen.

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
1.1. Diversidade: Ao principio do curso fíxose algún tipo de actividade para coñecer a composición da clase.
1.2. Diversidade: Tense en conta a diversidade á hora de organizar a clase e crear grupos.
1.3. Diversidade: Proporcionase a cada alumna ou alumno a información que necesita.
1.4. Diversidade: Créanse actividades de diferentes niveis.
1.5. Diversidade: Adáptanse as actividades ao alumnado que se afasta da media tanto por arriba como por abaixo.
2.1. Programación de aula: Tense en conta a programación á hora de planificar as clases.

2.2. Programación de aula: Recóllense e arguméntanse as modificacións respecto á programación do curso.
2.3. Programación de aula: Recóllense e arguméntanse as modificacións respecto á programación do curso.
3.1. Actividades en aula: Propóñense agrupamentos diferentes (individuais, parellas, pequeno grupo, gran grupo...).
3.2. Actividades en aula: Deséñanse actividades variadas (lectura, análise, investigación, creación, debate...).
3.3. Actividades en aula: Propóñense actividades que promoven a autonomía na aprendizaxe.
3.4. Actividades en aula: Utilízanse ferramentas diversas (libros de consulta, libros de lectura, TIC...).
3.5. Actividades en aula: Pásase a maior parte do tempo da clase con explicacións teóricas.
3.6. Actividades en aula: Pásase a maior parte do tempo da clase pedindo a atención do alumnado.
3.7. Actividades en aula: Dedícase a maior parte do tempo a promover que o alumnado faga actividades diversas.
3.8. Actividades en aula: Antes de iniciar unha actividade, expúxose e xustificouse o plan de traballo (importancia, ...).
3.9. Actividades en aula: Utilizáronse ...

Descrición:

Os indicadores de logro par a avaliación da práctica docente divídense en catro grupos: diversidade, programación de aula, actividades na aula e avaliación.

En diferentes momentos ao longo do curso, faráselles chegar aos alumnos información sobre certos aspectos da programación. Ao inicio do curso comunicaráselles de forma esquemática a secuencia de unidades que serán impartidas ao longo do curso de acordo coa programación.

Ao inicio de cada avaliación serán informados de xeito detallado sobre os seguintes puntos:

- Unidades impartidas en cada avaliación , especificando cada un dos seus puntos.

- Temporalización e secuencia das diferentes actividades programadas, incluídas as actividades de avaliación.

- Información precisa acerca dos criterios de avaliación e cualificación, incluíndo as porcentaxes de ponderación asignados a cada unha das probas e actividades de avaliación e o sistema de recuperación.

Ao final de curso recollerase a valoración do alumnado sobre certos aspectos da programación: preferencia polas diferentes unidades, polas diferentes actividades levadas a cabo e suxestións sobre algúns aspectos dos temas tratados ou de outros novos do seu interese. Esta información engadirase á avaliación da propia programación.

As membros do departamento aplicarán diferentes instrumentos que permitan a correcta avaliación desta Programación Didáctica. A toma de datos e información necesaria para este proceso de avaliación farase a partir de varias fontes:

- Estatísticas de resultados e cualificacións do alumnado do centro, interpretadas como porcentaxes de consecución de obxectivos.

- Informes das profesoras do Departamento.

- Informes presentados polas profesoras, para a redacción da memoria final do curso, onde se especificarán o total das unidades impartidas, así como as posibles modificacións, se fose o caso, introducidas na programación e os motivos de ditas modificacións.

- Enquisas realizadas entre os membros do Departamento.

- Datos da valoración da programación por parte dos alumnos recollidos a través de enquisas.

A partires das anteriores fontes de datos, e durante o curso, os membros do departamento aplicarán diferentes instrumentos de avaliación que permitan valorar de forma correcta aspectos como:

- Idoneidade da secuencia de contidos.

- Adecuada ponderación dos contidos que integran cada bloque.

- Temporalización adecuada das diferentes unidades .

- Adecuación dos instrumentos e criterios de avaliación aos estándares de aprendizaxe.

Usarase un cuestionario cos indicadores de logro presentados anteriormente para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente e os resultados constarán na memoria final de curso.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

As membros do departamento aplicarán diferentes instrumentos que permitan a correcta avaliación desta Programación Didáctica. A toma de datos e información necesaria para este proceso de avaliación farase a partir de varias fontes:

- Estatísticas de resultados e cualificacións do alumnado do centro, interpretadas como porcentaxes de consecución de obxectivos.
- Informes das profesoras do Departamento.
- Informes presentados polas profesoras, para a redacción da memoria final do curso, onde se especificarán o total das unidades impartidas, así como as posibles modificacións, se fose o caso, introducidas na programación e os motivos de ditas modificacións.
- Enquisas realizadas entre os membros do Departamento.
- Datos da valoración da programación por parte dos alumnos recollidos a través de enquisas.

A partires das anteriores fontes de datos, e durante o curso, os membros do departamento aplicarán diferentes instrumentos de avaliación que permitan valorar de forma correcta aspectos como:

- Idoneidade da secuencia de contidos.
- Adecuada ponderación dos contidos que integran cada bloque.
- Temporalización adecuada das diferentes unidades .
- Adecuación dos instrumentos e criterios de avaliación aos estándares de aprendizaxe.

Ademais, sempre resulta conveniente escoitar tamén a opinión dos usuarios. Neste sentido, é interesante proporcionar ao alumnado unha vía para que poidan manifestar a súa opinión sobre algúns aspectos fundamentais da materia. Para isto, pode utilizarse unha sesión informal na que se intercambien opinións, ou ben pasar unha sinxela enquisa anónima, para que o alumnado poida opinar con total liberdade.

Posteriormente os membros do departamento e, a ser posible, en coordinación cos outros departamentos de linguas debaterán aqueles aspectos susceptibles de mellora. Para iso empregarase unha plantilla coa seguinte información: Reflexión individual (Fortalezas, Debilidades, Imprevistos) e Debate (Conclusións; e aspectos positivos/aspectos a mellorar dos seguinte elementos: atención a diversidade; seguimento da programación; actividades na aula e fóra).

9. Outros apartados